

Kringelfjords-Nytt

Nyheter och information
för dej som bor i
Kringelfjorden
— eller gästar

**SÄRNA-IDRE
GRÖVELSJÖN**

28:e årgången 1986 – 2014

Utkommer 2 gånger om året • Vinter & Sommarnummer

Go tur mot Städjan
Foto: Leif Östergren

**VINTERSÄSONGEN
2014 - 15**

PELETS

LAXÅ PELLETS från
2100:-/pall (832 kg)

Butiken är öppen:
Måndag till fredag 07.00 -17.00
Lördagar 09.00-13.00
Telefon: 0253-203 32
Fax: 0253-204 25

JONES EL AB

BYGDENS ELPROFFS

EINSTALLATIONER: Vi är Er lokala elinstallatör som utför alla slags elinstallationer vid om och tillbyggnader, installationer, reparationer, service m.m.

ELBUTIK: Småel för hemmet/stugan, kontakter, armaturer, lampor m.m.

RADIO/TV: Försäljning, montering och service av: Parabol, TV, DVD, Video m.m.

DATORTILLBEHÖR / UTRUSTNING: Både för fast och trådlöst

VITVAROR: Spisar, köksfläktar, kylskåp, tvättmaskiner m.m.

Beställningsvaror tar vi hem på 4-5 dagar

Paketpris

- Uppgradera dina element till:
**Nya tysta, energisnåla
ELEMENT**

PRISEXEMPEL hus ca 65-70 kvm:
1 badrum, 1 hall, 1 kök, 2 sovhytter,
1 större sovrum samt storstuga.
Totalt 8 element inklusive montage.

Paketpris: 11.900 Kr

Gäller Särna-Idre området 2014-15 och
montage vid redan befintliga element.

Är fastigheten mer än 5 år gammal har man rätt till
ROT-avdrag, 50 % av arbetskostnaden.

Rätt inställd
parabol
= störningsfri
bild.

Ring oss för
antennjustering

JONES EL AB - Industriområdet Idre • Ljunghemsv 19 • 0253-203 32 • Bengt-Arne 070-661 69 71
E-post: jonesel@telia.com

Värmepumpar för tuffare vinterklimat

URuru sarara 25 SCOP 5,9
Ord. pris 29.995:- efter ROT- avdrag

NU 25.900:- efter ROT

”NYHET”
A+++ SCOP 5,2

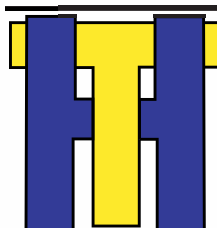
Caldo X25
Ord. pris 22.200:- efter ROT- avdrag

NU 21.600:- efter ROT

Nordic Prestige Pluss – Energiklass A+++ SCOP 5,2
Säljs och monteras enbart via ackrediterade
återförsäljare.

SCOP 5,2 = LG Prestige PLUS
Ord. pris 32,900:- efter ROT- avdrag

NU 27.900:- efter ROT

Fjällpumpen
Heat Transfer HTF AB

0735-28 28 89
fjallpumpen@gmail.com

Text: Inge Blomberg. Foto: Björn Jonsson/Grövelsjöns Fjällstation

Får jag lov...

Orden värmdes i vinterkylan. Jag var inte sen att tacka Ja.

Vi rörde oss försiktigt mot varandra och stegen satt direkt. Tre fjärdedels takt. I de lystra trädkronorna hördes ljud musik. När vi närmade oss kalvfället spelade kristallerna i den gnistrande snön.

En melodi för själ och hjärta.

Vi berörde. Harmoni. Ett par. Vi var som gjorda för varandra.

Det var hon som förde. Denna skönhet tog med sin partner ut i vida svängar. Det krävde följsamhet. Och visst fanns den. Vi omfamnade varandra. Vi kände att vi var ett.

Min kropp gled över hennes vackra former. Och hon njöt. Jag ville mera. Fylldes av lust.

Sakta närmade jag mig hennes midja. Ett steg till för att kunna ta mig över krönet.

Det som visade mig ner mot dalen.

Svag kurva till vänster och sedan direkt till höger. Allt var i balans.

Som i trans lyfte jag mina fötter och smekte mig in i ny position.

Vi dansade. Känslan var obeskrivlig. Jag dansade med naturen och skidorna var mina lackskor.

Spåren visade vägen och jag ville bara dansa igen.

Men underbart är kort. Att dansa med naturen bjuds inte varje dag. I bland är den vresig, rent av vräng.

Men i dag var det den fjällnära skogen som bjöd upp. Och spåren var dragna som för en tango.

Jag kan inte släppa känslan. Vi dansade med varandra.

Tack min kära

Jag skulle önska att jag själv skrivit denna fantastiska kärleksförklaring till vintern, skidåkning och naturen.

Så är tyvärr inte fallet. Det är Inge Blomberg, Inge har fritidshus i Öjvasslan. Den lilla byn som jag passerade för två somrar sedan när jag besökte Leo Einarsson på Nysäterna.

Inge tog kontakt med mig i höstas efter ha läst några Kringelfjords-Nytt på nätet. Han skickade mig en bok han som skrivit "Sagt och gjort" - om idrott friluftsliv och annat som engagerar".

När jag läst boken så stod det klart för mig att jag aldrig läst en så fin kärleksförklaring till natur och skidåkning som texten ovan. Jag frågade Inge om jag fick ta med hans text i tidningen? Självklart! sa Inge, jag bidrar gärna med det jag kan till er fina tidning.

Jag kan inte låta bli att citera det Inge skrev i boken han skickade, - det var så fina ord:

"Till Kringelfjordens Samfällighets Förening med tack för allt värdefullt kulturarbete i Särna Idre och Grövelsjön. Extra tack för tidskriften Kringelfjords-Nytt".

Att tidningen läses av många har jag förstått. Nätupplagan när naturligtvis längst, men inget går upp mot att hålla en "riktig" tidning i handen. Jag ringde nu i höstas till Leif Östergren i Mora för att få använda framsidesbilden till detta nummer. *Kul att du ringde sa Leif, jag har precis läst sommarnumret av Kringelfjords-Nytt, trevlig tidning!*

Förvåningen slutade inte där. *Jag har hört att du efterlyser information och historier om Oskar Björklund, "eremiten". Då har jag lite okända saker att berätta.*

- Det "okända" berättar Leif om i artikeln om Oskar Björklund i nästa nummer.

Skidåkning i vinter

Förutom utförsåkning i Fjätrevålen och Idre Fjäll så kan Kringelfjorden denna vinter erbjuda längdspår nästan i klass med de stora anläggningarnas. Sommaren som gått har vår nybildade ideella förening, "Kringelfjordens Skid- & Friluftsförening" bl.a. införskaffat en pistmaskin för spårdragning, och spårunderlaget har ytterligare röjts och jämnats ut. Nu har vi en- och en halv mil skidspår i en bredd om 3-4 meter! Om inte ett jämt salsgolv, så näst intill. Raststuga i form av en jättetalåka med eldstad och plats för 40 personer sittande vid bord är redan på plats. Extra trevlig till jul och nyårshelgen. Mer om detta på Medlemsidorna.

SPONSORER SOM MÖJLIGÖR UTGIVNING AV KRINGELFJORDS NYTT

Vi tackar alla nedanstående företag för hjälp med att hålla hög kvalitet och intressant läsning i vår tidning:

ABRIS Sjö & Snö	- Särna
Bygg & VVS-akuten	- Särna
Emeretssons Gräv & Entr.	- Idre
Forma Graphica Sv. AB	- Stockholm
Fjätrevålens skidanläggning	- Särna
Fjällpumpen	- Sälen
Grövelsjöns Fjällstation	- Grövelsjön
Harryssons Rörservice	- Idre
Håkas Häst & El	- Särna
Ica Idre Bua	- Idre
Idre Bygg & Järn	- Idre
Idrefjällens Sport	- Idre
Jones Elservice	- Idre
Kjelles Bygg & Renovering	- S.heden
Kurvans tyg och kläder	- Idre
Gulf	- Idre
Särnaffärn	- Särna
Skidoo- & Lynxhallen	- Idre
Stråkens El	- Idre
Walls Åkeri	- Särna

GYNNA VÅRA SPONSORER

När det är dags att anlita hantverkare eller göra dina inköp, välj då gärna någon av våra sponsorer.

Vill du läsa hela tidningen i fyrfärg?

Då kan du gå in och hämta hem tidningen på hemsidan som pdf.

En trevlig vintersäsong önskar:

Hans Forsslund och

- Kringelfjordens Samfällighetsförening
- Kringelfjordens Skid- & Friluftsförening

KRINGELFJORDS-NYTT

Redaktör och ansvarig utgivare:

Materialadress:

Hans Forsslund
Kringelfjordens Samfällighetsför.
Klockvägen 4
135 55 Tyresö.
Telefon: 070-683 78 44
hans.skidofriluft@
kringelfjordens-stugby.se
www.kringelfjordens-stugby.se

Inget fjäll är väl mera bekant för en Kringelfjordsbo än Stådjan med sin vackra och säregna siluett!

Ändå är det inte så många av oss som bestigit detta vackra, säregna och vulkanliknande fjäll. Många av oss som har stuga i Kringelfjorden ser Stådjan från stugfönstret, - eller inte behöver ta så rysligt många kliv ner mot sjön innan fjorden med Stådjan och dess "fjällgrannar" dyker upp.

Text: Hans Forsslund samt texter lånade ur Bengt Edbergs samlade skrifter som delvis redigerats och kompletterats av Hans Forsslund

Så fort du svängt in på Kringelfjordsvägen så dyker den vackra vyn med fjordar och fjäll upp. En vy som domineras av Stådjan med sina två toppar

Stådjan dominerar bilden helt och för tankarna till den ständigt snöklädda vulkanen Fujiyama i Japan. Stådjan må vara stolt och reslig men kan inte mäta sig när det gäller höjd med Japans heliga berg som sträcker sig upp hela 3778 möh.

Stådjans något blygsammare höjd över havet, är 1131m. Nipfjället som du ser tv. om stådjan på bilden ovan är faktiskt 60 m högre än Stådjan, även om det ser lägre ut på grund av att Nipfjället ligger längre bort.

Frågan är om Stådjan ser vackrare ut från några andra platser än just från Kringelfjorden och Älvrosfjorden? Skall vara uppe från högsta höjden på Särnaheden i så fall.

TEMA STÅDJAN

Som du, bäste läsare kanske förstår kommer huvudtemat i detta nummer av Kringelfjords-Nytt handla om Stådjan och dess närmaste omgivning. Här tar jag med er på en tidsresa från 1700-tal till nutid. Och i Sommarnumret 2015 är du välkommen att följa med min och Evas toppbestigning från 2014.

En härlig toppbestigning, och det efter den "riktiga" stigen. En stig som nästan inga vandrare hittar till i dag.

Att leva med Stådjan som "granne" - dygnet runt...

Jag själv och mina närmaste grannar t.ex. lever med stådjan dygnet runt, i alla fall sommartid.

Från början av maj till september finns stådjan och fjorden där dygnet runt vid klart väder.

På sommarmorgnar när vi vaknar så är ofta himlen klar och molnfri borta vid Stådjan. Men redan när frukostkaffet är klart och skall intas på altanen så börjar molnen torna upp sig över fjällen. Molnen kommer sedan vandrande som vågor med molnfria stråk emellan.

I vår familj har vi alltid förvånads (och glatts) över att solen nästan alltid tycks hitta ner just i de molnfria stråken.

När kvällen/natten närmar sig går solen till vila till vänster om stådjan och ljuset börjar likna ett eldsken.

En eld som brinner rödare ju längre natten lider. Stådjan står där framför elden, svart och stolt med knivskarpa konturer, inte olik en siluett klippt ur svart silkespapper, fjället vakar över fjordarna, dess stränder och innevarare, - ljuset bakom släcks aldrig!

Att ro drag eller fluga en sådan ljummen och tyst sommarnatt med hund-

ratals ringar efter vakande fisk på vattnet, det är en verklig naturupplevelse som man kan leva länge, länge på. Medan man rör ner mot stugan har man hela skådespelet i blickfångret. Man kan se hur ljuset vandrar bak Stådjans rygg och ändrar färg ju längre österut solen vandrar bak fjällryggar och skog. Stådjan är aldrig ovänlig, men så föränderlig att hon verkar levande, byter skepnad och klädsel efter väder, årstid och tid på dygnet.

Under sommarens varmaste dagar backar fjället så långt bort att man bara ser det i ett disigt töcken någonstans vid norska gränsen.

Men klara höstdagar, eller när en kallfront just dragit förbi, ja då kan man böja sig ut över altanracket och smeka dess kala spetsiga topp!

På hösten bjuder Stådjan och fjorden på många vackra skådespel.

Om höstmorgonen ligger dimman ofta tät nere i fjällskogen och i stråk nere på vattnet, fjord-öarnas träd flyter ovanpå, Stådjans uppstickande topp i bakgrunden skapar ett enastående djup i landskapet. Växtligheten dryper av fukt. Solen stiger upp över skogskanten och värmer upp morgondimman som sakta stiger, och likt en knuten yllehalsduk som tas av över huvudet, stiger dimman i ett gyllene ludd upp över hennes kropp. — Och där står hon än en gång, naken och skön, och låter solens första solstrålar smeka sig varm.

Även vintertid spelar Stådjan upp sitt skådespel

När den korta vinterdagen närmare sig sitt slut klara dagar, då släcker stådjan ner sin brinnande fackla, sakta, sakta. När byn inträtt in i den "blå timmen" och vi tänt våra ljus för att kura skymning vid stora bordet vid storstugans fönster, - Då glöder facklan i nordväst fortfarande, och vi sitter andäktigt och njuter av skådespelet tills den sista glöden falnat bort.

STÅDJAN - ett både hyllat och hotat fjäll...

I detta nummer berättar vi som sagt en hel del om Stådjan.

- Från gamla tider till nutid.

Via min gamle vän Elon Hedlund har jag blivit bekant med Kristina Edgren Samuelsson. Dotter till den småt legendariske Bengt Edgren. Bengt som arbetade som polis i Idre mellan 1939 och 1973. Bengt var inte bara polis, han var natur- och kulturintresserad skribent, han skrev bl.a. krönikan: "Från Stådjans Topp" under signaturen "Toppmasen" i Falukuriren under många år.

Bengt inte bara kaserade, han samlade även mycket fakta om natur, kultur och historia från Särna-Idre-Grövelsjöfjällen. Att jag kom i kontakt med Bengts dotter Kristina känns som en gåva från ovan med tanke på allt material jag fått tillgång till.

GRÄNJESÅSVÄLLEN.

Foto: Diabild från g:a turisbyrå i Idre

Fotograf: (möjligen Leif Östergren)

IDREVISAN

Text: Gottfrid Sten, 1930-talet. (13 verser)

Melodi: "Oh Tannenbaum"

I Idre by, i Idre by
där är naturen vacker
i vinterns som i sommarens dar
sin tjuskraft stor den ständigt har
i Idre by, i Idreby
där är naturen vacker

Se Stådjans topp, se Stådjans topp
den skymtar fram bland molnen
i morgonljus, i aftonglöd
dess mantel syns än blå än röd
se Stådjans topp, se Stådjans topp
den skymtar fram bland molnen.

Det finns en äldre visa nedtecknad som även den heter Idrevisan".

Den har hela 38 verser och är diktad av Per Pålsson Strand 1796 - 1873. Den visan börjar inte lika uppmuntrande.

Här är de två första verserna:

- Olycklig jag föddes i Idre kapell,
av hulda föräldrar en kropp och en själ,
mot döden ett mål till världen ett prov,
samt lämnad, o, tidigt åt världen ett rov

- Mitt namn har utspriddes med största
besvär, att Kerstin på Idre det är,
som blivit förräder av falska försvar,
som med tiden får besinna att i himlen
är far.

Kristina Edgren Samuelsson har bl.a. lagt ner stort arbete på att plocka ihop bilder från sin fars arkiv. Textunderlag från små häften och anteckningar som Bengt framställt genom åren.

Det är bl.a. i denna skatt som jag har botaniserat för att kunna berätta lite om vad Stådjan fått uppleva, från gamla tider till nutid.

**STÅDJAN – ett omsjung-
et fjäll, - det heliga berget,
det säregna berget, det
vackra berget och på sena-
re år har Stådjan även fått
heta "det hotade berget".**

Stådjan reser sig 1131 meter över havet. Från söder ser det ut som en kägelformad vulkan, men från andra håll framträder den välkända siluetten "stådet" som många tror gett fjället dess namn.

Linné hade en annan förklaring när han beskriver Stådjan under sin väl-

dokumenterade dalaresa 1734: Detta "skrällståd", som av inbyggarna kallas "stådje", har fått sitt namn av folket i socknen, som av äldvaldsborna kallades "skrällare".

Vad som nu än har namngivit vårt fjäll, så kan vi inte komma ifrån att det kan likna ett städ, (eller två) i alla fall sett från Kringelfjorden.

Fujiyama
Bild: Wikipedia

Fujiyama

Just nu när jag sitter och skriver dessa rader ringer telefonen, det är min son Gustaf som ringer från Japan. Jag berättar för Gustaf att jag sitter och försöker få ihop en artikel om Stådjan för Kringelfjords-Nytt.

På tur mot Stådjan Foto: Leif Östergren

Gustaf berättar då att han tidigare varit och sett Fujiyama. Inte olikt stådjan, fast något högre 3776 m säger han, och skrattar.

— Du skrattar inte åt vårt fjäll hoppas jag?

- Sådjan är ju nästan som en familjemedlem, säger jag. Nej, det var inte så jag menade säger Gustaf, - men när man ser Fujiyama från andra sidan Kawaguchisjön så är det litet som Älvrosfjorden och Stådjan, - fast med mycket betoning på *litet*. Gustaf påminde mig om hur vi en gång i hans barndom besteg Stådjan i 28 gradig värme, tungorna hängde som rosa slipsar och mamma Eva drack upp det mesta av de vatten vi hade med oss.

Stådjan från Nipfjället Foto: Leif Östergren (montage H. Forsslund)

"BÄDDAT" för en annorlunda toppbestigning...

Första gången jag hörde talas om Stådjan var när jag var tonåring. Min äldsta syster Kerstin hade en pojkvän som hette Morris, (De gifte sig sedan, och är idag pensionärer),

Morris berättade en besynnerlig historia som han var med om i Idre. Om jag minns rätt var Morris ungdomsledare för SMUs Seniorscouter (SMU= Svenska Missionsförbundet). Det var många år sedan Morris berättade den här historien för mig, så minnesbilden var lite suddig. Jag ringde därför upp Morris och bad honom återberätta historien för mig.

En vårvintervecka på 60-talet så hade SMUs scouter ett läger vid Gränjasvallen vid Stådjans fot.

Min blivande sväger Morris var en av ledarna. Det var glatt och busigt gäng på ett tjugotal scouter och ledare. Ledarna hade för vana att hitta på alla möjliga (och omöjliga) uppdrag för sina patruller. När veckan började närma sig sitt slut så tyckte ungdomarna att man skulle ge igen, (speciellt för de omöjliga uppdragen).

Man hade "patrullråd" och enades till slut till slut om en som man tyckte bra "hämd".

Vid frukosten dagen därpå frågade man Morris om det inte kunde tänkas att även han kunde ta ett uppdrag?

— Självklart sa Morris, fundera ut något bara. Dagen gick med skidåkning på längden och tvären vid Stådjans fot i ett fantastiskt och vindstilla vårvinterväder med klarblå himmel .

Några av ungdomarna hade "drabbats av plötslig förkylning" och ville ta det lite lugnt och bara ta en tur i skogslandet...

Dagen gick och Morris glömde morgonens löfte om att ta ett uppdrag från sina grabbar. Middag äts under sedvanligt prat om dagens skidåkning etc. Kvällen kom, och när Morris sitter halvslumrande vid den öppna spisen så dyker gänget upp.

- Nu är vi klara med vad du skall få för uppdrag.

Morris blir klarvaken, och med ens minns han samtalet vid frukostbordet. Ja, ja, vi tar det i morgon. Nej nu! säger alla med en mun. Det är en utomhusuppgift som kräver full skidutrustning. Men det är ju kväll...! suckar Morris.

Byt om nu, och ses vi utanför vid brasan, säger en av grabbarna.

Som den starke ledarindividen (som han är, eller i alla fall vill ge sken av att vara) går Morris motvilligt och med lite fjärlar i magen för att byta om. När han sedan kommer ut på gårdstunet där elden sprakar muntert och stådjans vita städ lyser blåvitt i fullmånens sken.

Det är alldeles vindstilla och det enda som hörs är eldens sprakande (och möjligen Morris dunkande hjärta). Tystnaden bryts och den äldste juniorscouteren säger; Morris, vi har löst alla möjliga och omöjliga uppgifter som du har hittat på, - nu är det vår tur att ge dig en uppgift värdig en "riktig" seniorscoutledare.

Här finns en ryggsäck med lite utrustning, karta och kompass. I locket på ryggsäcken har du även ett kuvert, och i det kuvertet ligger ytterligare tre förslutna kuvert. På kartan har du en led utritad till en plats märkt med siffran 1. Här stannar du och tar fram ur ryggsäckslocket kuvertet märkt med siffran 1, och följer anvisningarna. Det ligger även en karta som leder dig till kontrollplats 2, där du öppnar nästa kuvert.

Morris tittade på kartan och såg att kontroll nr ett låg precis ovan trädgränsen.

Ahh! grabbarna har tänkt att jag skall få en fin utförlöpa tillbaka till vallen och kanske någon liten kul uppgift på vägen, minns Morris att han tänkte.

Glad i hägen klättrar Morris på vana skidben upp mot kontroll nr 1. Månen lyste klar och det var inte svårt att hitta mellan träden och det var alldeles stilla.

Forts. sid 6.

Forts. Bäddat för...

Väl framme vid station ett tog Morris av sig ryggsäcken och tog fram kuvert ett och läste:

— "Välkommen till station nr 1. I ryggsäcken finns choklad och mackor, sätt dig på sittunderlaget och låt dig väl smaka medan du öppnar kuvert B." löd innehållet. Han öppnade kuvertet och här låg en kopia av den handritade kartan, men nu med en ny plats märkt station nr 2.

Foto: H. Forsslund

Det är inte sant! minns Morris att han tänkte när han såg att station nummer två låg på Lillstädjan. Han förstod nu vart och det lutade. De skulle nog försöka få upp honom på toppen denna vinternatt! Det hade känts som en mardröm minns Morris. Han satte på ryggsäck och skidor och strävade uppåt på skaren, snedställde skidorna, och gick på skrå mot det lite plana fältet nedanför Lillstädjan där station nr två skulle finnas.

Platsen var lätt att finna då den låg precis vid foten av den smala fjällkammen upp över Lillstädjan. Kontrollen var utmärkt med en slalompinne med en halsduk på. "Spårläggarna" trodde nog att de hade gjort en tydlig utmärkning av platsen. De tagit en röd halsduk som de säkert tänkt skulle röra sig i vinden. Men den "röda" halsduken hängde nu mörk och svart i det blåvita månljuset och ingen vind rörde den, men den syntes ändå.

Morris var nu bra trött minns han! Satt sig i alla fall ner och plockade fram brev nr. två. Han nästan inte ides ta fram kartan, han visste redan var nästa station låg! Morris vecklade ut karta nr 3 och läste vad som stod i brevet. - Efter alla "topp"-övningar du hittat på åt oss, dag som natt är det nu vår tur. Mycket riktigt - station nr tre låg på stortoppen!

Brevet i kuvertet erbjöd honom en chokladkaka och en dricka som låg i ryggsäcken. Morris petade i sig drickan och chokladkakan. Skidåkning kunde han vid det här laget glömma med tanke på hur brant det var och skaren var hård med uppstickande stenar överallt. Trots tröttheten så fanns mycket av den kämpaglöd och urkraft som är ungdomens signum kvar.

- han skulle nog visa de därnere att här fanns "kraft och morske män!" - I alla fall en!

Morris tryckte ner skidorna i snön vid slalompinne men behöll stavarna och började klättra uppåt. Snart var han uppe på huvudtoppen och gick mot topp röset där han förstod att kontroll nummer tre låg. Mycket riktigt på en pinne intryck i röset med en lapp i en plastficka. På lappen var en stor 3:a skriven. Nu var Morris helt slutkörd! Han öppnar det sista brevet.

"Tag din säng och gå!" var det enda som stod på lappen!

Som kristen så kände Morris väl till orden. Det var ett citat ur bibeln, Johannes-evangeliet 5:e kapitlet där Jesus botar en man som legat till sängs i trettioåttio år utan att kunna resa sig.

Morris förstär ingenting? men han känner i denna trötthetens stund en viss avundsjuka till mannen som fått ligga till sängs och vila i hela trettioåttio år!

Men vad innebar orden i brevet?

De kan ju inte bara vara skrivna på måfa? Morris tittar sig runt från sin plats vid toppröset. Var det inte något konstigt där i mitt i den byggda stenrundeln som låg strax nedanför honom på den sidan som vätte mot Nipfjället? Morris går den korta biten ner mot det konstiga. Hans nu så trötta hjärna förstär inte vad han ser. Där står en snyggt bäddad tälsäng. Han tar på den, smeker efter den mjuka filten. Han har ju hört talas om att när man ser sådana här saker så gäller det att hålla sig vaken, äta, dricka och försöka ta sig till räddningen, annars kunde det sluta illa!

Morris orkade inte bry sig om de goda råd han ofta gav andra. Det fick gärna vara slut, bara han fick vila.

Han drar upp filten och kryper ner och somnar nästan omg. Efter en eller två timmar vaknar han. Hördes inte röster i natten? Slår upp ögonen och fattar först ingenting, skräcken tar tag i honom för ett par sekunder innan han minns. Även om han inte riktigt vill förstå att allt är sant, och vad gör sängen här på toppen av Stådjan?

Det går upp för Morris att det här var hans seniorscouters hämnd för alla i bland lite omöjliga övningar han hittat på åt dem.

Återigen hör han röster och rop... Morris går över på västsidan och ser hela gänget som tagit sig upp förbi skogen och nu står och stirrar upp mot den månbelysta fjälltoppen samtidigt som de desperata ropar hans namn. Han hör ord som polis, fjällräddning.

Där nere hade de förstas blivit alldeles förskräckta när spejarna som skulle hålla koll på Morris uppstigning kom ner till GränjäsvalLEN och berättade att han inte syntes till på nästan en timme! Alla hade klätt på sig och skidade upp mot kalvfjällskanten där de nu förtvylade och fyllda av ångest stod ropade upp mot fjället!

Stillheten och den kristallklara vinternatten förde rösterna kilometervis.

"Tag din säng och gå"... tänkte Morris. Jag går utan säng, den får de odjuren allt hämta själva, och bädda tänker jag inte heller göra!

Morris tog sig snabbt ner till skidorna. Det börjar bli bröttom, månen hade börjat vandra förbi Nipfjället bort mot Slagubäckstöten och snart skulle skugan sänka sig över västsidan.

När Morris mörka gestalt blev synlig mot den vita fjällsidan steg rösterna igen.

Väl nere tillbaka i GränjäsvalLEN blev det kaffe och natta smörgås, eller var det frukost?

Jag minns faktiskt inte. Och hur sängen kom ner minns jag inte heller. Just då när detta hände så var det inte så muntert, men det blev i alla fall en bra historia, men det var många år sedan jag berättat den sist. Jag hade faktiskt glömt bort den tills du ringde.

Jaså du skall trycka historien i Kringelfjords-Nytt,

- det går väl bra på det villkoret att du

MÅNSKENSTUR Foto: A. Dahlin

Där är han, nu kommer han!

Med skidbindningarna satta i låg fästpunkts läge så var Morris snart nere hos den ångerfulla gruppen.

Det hördes mycket "förlåt oss, och det här var vansinnigt dumt!"

skickar mig ett nummer. Kan vara kul att se äventyret liksom utifrån! Avslutar Morris.

Fritt nedtecknad efter minnesbilder och telefonintervju av: Hans Forsslund

STRÅKENS EL AB

TEL. 0253-202 65
FAX. 0253-202 99
MOB. 070-338 15 28

IDRE

Utför allt i EL

Återförsäljare av Luft-Luft
VÄRMEPUMPAR från ITV

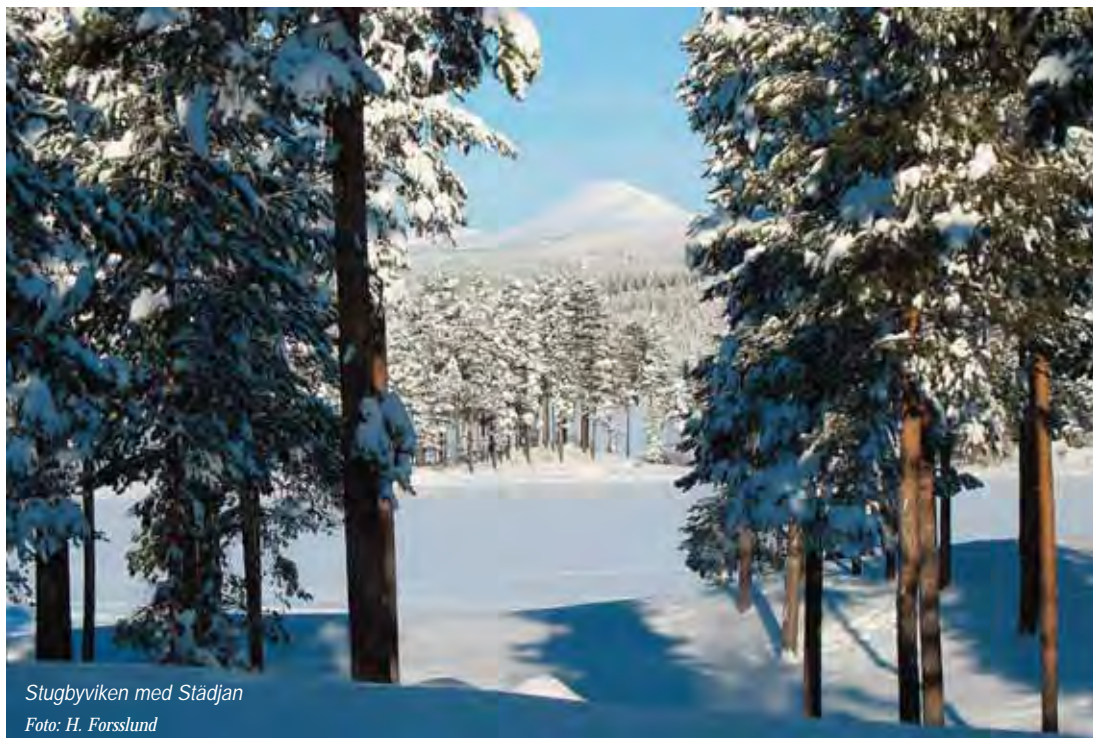
Begär gärna offert/broschyrer

STRÅKENS EL AB

!! SNABB SERVICE !!

LARS-ÅKE: 070-338 15 28

strakens.el@telia.com • www.strakensel.se

Stugbyviken med Stådjan
Foto: H. Forsslund

Den gången Morris bäddade ner sig på Stådjans topp hade jag ingen aning om var vare sig Stådjan, Idre eller Särna låg? Grövelsjön däremot hade jag hört bekanta prata om.

Första gången jag fick se Stådjan "live" var 1978 eller 79

Min reklambyrå, Forma Graphica jobbade då bl.a. med att marknadsföra olika byggprojekt som fritidsbyar i fjällvärlden. Vi hade precis slutat ett uppdrag i Sälen och jag fick uppgift att titta på ett markområde i närheten av Idre. (läs Kringelfjorden), då såg jag Stådjan för första gången. Jag fascinerades av den vulkanliknande fjälltoppen. Liknade inget annat jag sett tidigare!

Min bror Hakan som var med mig, så — vi åker upp till Nipfjället så kan du se fjället på nära håll. Vi åkte upp på kalvfjället och jag blev överväldigad av fjällen och naturen! Trots den kalla vinden och lite snö i luften (det var oktober) tog vi den steniga stigen upp på Nipfjället.

Vilken vildmark, vilka fjäll!

Jag som bara sett Sälenfjällen av de sydliga fjällen. Det här var något helt annat, påminde lite om min barnoms upplevelser av vår norra fjällvildmark. Jag blev genast frälst av fjällen här uppe, och av platsen som fritidsområdet jag jobbade med skulle ligga. En fritidsby som vi döpte till "Kringelfjorden" efter en av de fjordar som inramar fritidsområdet. Namnet kommer av att två flodfäror "kringlar" sig genom ett spännande virrvarr av vikar, sund och öar.

Svårt att tänka mig ett bättre läge för en fritidsby med inriktning på kvalitetsboende med de härligaste aktiviteterna året-runt.

Klart att jag köpte en tomt i Kringelfjorden med ett av de bästa lägena med vidunderlig utsikt. Det skulle dock visa sig att vi inte hade råd med det Björnhus vi tänkt oss. Vi hade nyligen byggt villa och skaffat båt i Stockholms skärgård och dessutom satt det ett par tvillingar vid matbordet, och de dunkade mest bestick en i bordet som signal för MER MAT!

Men det var det värt med tanke på all glädje barnen fört med sig genom åren, och fortfarande ger oss.

Vi fick lämna "gräddhyllan" och flytta ner till Stugbyn i stället, vilket vi idag inte ångrar. Med mysiga grannar och det läge värt hus har, nära till båt och bad och med utsikt över fjord och fjäll, och inte minst Stådjan, så tycker vi att vi drog en vinstlott den gången!

Stådjans skönhet har inspirerat många författare och gjort avtryck i den svenska litteraturen.

OLOF RUDBECK utnämnde på 1600-talet Stådjan till världens högsta berg och gudarnas boning.

RICHARD DYBECK inspirerades 1844 av fjället till temat i Sveriges nationalsång, Du gamla, du fria, du fjällhöga nord.

I SELMA LAGERLÖFS Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige (1906-1907) navigerar ledargäsen Akka med hjälp av Stådjans profil.

Fakta om den sydligaste toppen i den svenska bergskedjan

Stådjan är ett fjäll i Älvdalens kommun i norra Dalarna, i Idre socken. Fjället är den sydligaste toppen i det svenska fjällmassivet. Berget skiljer sig från andra i regionen genom sin branta topp som höjer sig från ett mer typiskt lågfjäll. Toppkronan är utsträckt i nord-sydlig riktning och har en högre topp i norr (1131 m) och en lägre i söder "Lillstådjan". En smal sadel binder samman topparna.

Naturreservat och avsatt som Natura 2000 område

Stådjan bildar tillsammans med intilliggande Nipfjället Stådjan-Nipfjällets naturreservat. Området kring Stådjan och hela nordvästra delen av Älvdalens kommun är sommarbetesmark för renhjordarna i Idre sameby. Området är skyddat av "Natura 2000" samt är av riksintresse för sina naturvärden och för samerna i området.

Forts. sid 8

Utsikt från Gränjesåsvålen, nuvarande Idre Fjäll. Bilden tagen 1954

T.h. syns gamla skidbacken. Här fanns troligen områdets första lift. Foto: E. Eriksson

Kjelle Arvidsson

Bygg & Renovering

070-60 86 515

Särnaheden

Särnahedens Idéella Bystugeförening

Hyr vår välutrustade Bystuga på Särnaheden för Fest & Möten

Välkommen till

Familjerally på Skoter

Lördag 21 feb. 2015

Ca 3 mil längs skoterleder i vacker natur, tipsfrågor, korvgrillning och prisutdelning. Start o mål vid bystugan

Eddy Lindén Tel: 070-397 55 47 el. 010-401 13 86
www.sarnahedensbystuga.se

Utsikten är enastående en klar dag

Foto: Christer Parthe

Städjan ligger ca tio kilometer nordväst om Idre i Dalarna.

Fjället är omskrivet och vida känt för naturskönhet, alltså inte vilket fjäll som helst. Det är inte högst bland Dalarnas fjäll med sina 1.131 meter över havet. Högre är Storvätteshägna med sina 1.204 meter över havet samt Molnet på Nipfjället och Härjehägna vid norska gränsen. Städjan sedd från norr ser ut som en vulkan-kägla. Från sidorna ser fjället ut som en upp och nedvänd båt. Från söder ser man vandringsstigen gå upp mot den skarpa fjälltoppen. På toppens västsida växer mosippan, kanske den högst belägna växtplatsen för den fina blomman.

MOSIPPA *Pulsatilla vernalis*
Bild fr. Wikipedia

Stigar leder upp mot toppen både från Gränjäsvalle och från Hede Foskdals fäbod

(Foskdalsvalle). Stigen från Foskdalsvalle används mycket sällan numer så den är smal och lite svår att hitta början på, men den som hittar på denna stig får sin belöning. Den stigen är helt klart den vackraste och mest spännande vägen att vandra upp mot Städjans topp.

Så gott som alla vandrare väljer någon av stigarna från Gränjäsvalle. Att vandra upp på de branta stigarna tar ca 1,5 timme i normal takt. Man passerar genom den gamla granskogen och innan trädgränsen har man passerat vindpinade och krokiga björkar.

Från toppen, där vinden mestadels är kall och hård, har man en bedärande utsikt i alla väderstreck. Man skönjer norska Rendalssölen, Långfjället, Fulfjället, Vedungen, Härjedalsfjällen m. fl. toppar. Snö brukar komma på toppen redan i september, men den första vita toppen blir ofta barmark igen.

Toppen består av Vemdalskvartsit, som ligger över sandsten. I alla tider har Städjan varit ett spännande utflyktsmål, inte bara för Idre- och Särnabor, utan även för turister från andra orter.

DET LITTERÄRA STÄDJAN

Städjan och dess omgivning har inte blivit omskrivet och dokumenterat på annat vis än någon enstaka reseskildring till toppen som då blivit entusiastiskt rosad för sin enastående skönhet och utomordentliga utsikt åt alla väderstreck.

CARL VON LINNÉ

Den troligtvis första skriftligt dokumenterade bestigning av toppen har skrivits av Carl von Linné i sin dagbok 1734. Dagboksnoteringarna är här ordagrant återgivna.

Ett citat ur Linnés bok är följande: "Av ortsbefolkningen i Idre och Särna togs den frodiga betesmarken kring fjället i anspråk för att kreaturen kring uppförda fäbodvallar kunde livnära sig under somrarna och avkastningen av foder kring hemgårdarna kunde bärgas och användas till vinterfoder".

Om morgonen sköts först en orrhöna, den man ej beskriver som den bekantaste fågel.

Strax efter en orrunge. Inemot fältet av berget tog hunden fast en ripunge, *Pullus Lagopodi*, som var lik en järpe, förutom några vita pennor i vingen. Fötterna voro ännu litet ludna. Överst på klinten fanns en renkos avfallna horn till tecken på att de även här uppe haft sitt tillhåll. På fältet fanns ymnigt små *Papiliones erecti* (alerta fjärilar), och av valnöts storlek nedlagda reliquier efter älgar.

Man vilade i en tom och nu av folk lämnad fäbod, som var bygd utan spis. På golvet låg 2 halvbrända stockar, dem vi itände att fördriva mygg med, men måste beklaga detta husets inkommoditet, ty dels brände det oss, dels ville röken fördärva ögon och lungor, äntligen fastnade elden i de torra bräder, där de gav öppning för röken, att vi med möda släcka kunde Islands mossan, som här så ymnigt växer, borde användas till gröt och välling för det fattiga folket, som äger så litet säd.

Skogen mellan berget och Idre var beklaglig att påse,

huru vart annat träd var torrt och förvisnat av skogseld, och såg man andra skogar runtomkring Idre, vilka på jorden voro vita av nyss uppvuxen renmossa på stammen svarta av brand, grenarna grå och förtorkade.

En del av topparna med litet liv, att en enda blåst här skulle uträtta mer än tusen nerhuggare ett helt år. Beklagligt är att inget bergverk här skulle vara, där skog vore överflödigt, om han rätt hanterades och utan vilket folket näppeligen skulle klara sig.

Den 17 juli var man något längre på dagen kvar uti Idre för regn och övaders skull, helst som man i dag ej ärnade sig längre än till nästa fäbod eller 2 mil, ty att bege sig på fjällen i oväder, rädde om deras liv, som härigenom förgåtts.

UR BOKEN OM FARS OCH FARFARS TID

Tidningsnotiser från tidigt 1800-tal

Den 14 juli 1832 församlades på övers-ta spetsen av den för sin ovanliga höjd namnkunniga Städjan, belägen 1 mil från Idre by, fältprosten Rosenius, captein Mekaniscus Forsgren, lieutenanten Hellberg, Notarierna Helin och Örvall samt rectir Gillander, alla hänryckta av den imposanta och majestätiska utsikten uppstämde man först i ett trefalt "Åra vare gud i höjden", därefter avsjöngs nationalsången och Hans Majestät Konungens, Hans Höghet Kronprinsens och Konglige Höghet Hertigens av Dalarnes skålar druckos under livliga hurrarop.

Älvrosfjorden och Städjan

Bilden är tagen strax norr om det som idag är Kringelfjordens fritidsområde. Man kan ana att vägen på östsidan gick högre upp än i dag. "Timmeravlägget" syns ända upp mot vägen. Vykort, troligen från 30-talet. Fotograf okänd.

Under denna text fanns en bild på Städjan samt orden:

Städjan är ett av Dalarnas högsta fjäll, 1.131 meter ö.h. En resenär har liknat Städjan vid en omstjälpt båt, "vars stäv vänder sig mot prästgården". Samma resenär uttalar sig i följande ordalag om fjällvärldens skönhet: "En stor känsla utvidgar det mänskliga ögat, dess väldiga klippgestalter, vilka stå orubbade, okunniga om mänskliga sedernas och ödenas växlingar".

I BOKEN SKIDLÖPNINGENS FRÄMJANDE I SVERIGE, av år 1908, skriver jägmästaren Erik Geete från Särna följande:

Att sommartid bestiga Städjan lär inte vara någon stor konst, och det tror jag, fast jag aldrig utfört konststycket. Vad som däremot en längre tid frestat min häg, var att vintertid på skaren få klättra dit upp och få löpa utför. Sedan jag under så gott som under ett års vistelse i Särna beundrat Städjans typiska kägla från både norr, söder, öster och väster skulle nu min fromma önskan uppfyllas påsken anno 1907. Trenne följeslagare Abraham, Ivar och Calle W funnos lediga.

Vädret hade hela veckan före påsk varit strålande vackert med +12 grader i skuggan.

På natten gick dock temperaturen ner ett par streck under fryspunkten och skaren var tidigt på morgonen hård – det hade vi prövat i backarna kring Särnaheden. För varje dag som gått hade vi dock även sett, hur de svarta fläckarna på Städjan växte. Särskilt på solsidan brändes snön märkbart bort, dock ingen fara för att skidföret skulle försvinna.

Värre var det om vädret som under vintern och våren varit synnerligen växlande, skulle behaga slå om och, liksom för så många av våra föregångare, under den vackrare tiden "taga bort" Städjan. Vi åto emellertid våra påskägg med ro hemma och påskdagen ingick med samma sol, som så många dagar före den hade gjort. Med värdigt lugn använde vi förmiddagen till att ordna vår utrustning.

Forts. sid. 10

Välkommen till den vänliga butiken

Nybakt bröd varje dag

I vårt butiksbageri bakar vi varje dag gott mat- och kaffebröd

Här hittar du

Stor sortering på LIVS & HUSGERÅD

CHARKAVDELNING med grillat

Egen UTTAGSAUTOMAT

SMÖRGÅSTÅRTOR på beställning

LOKALA VILT och GETprodukter

Eget BUTIKSBAGERI med CAFÉ

TÅRTOR på beställning

SNITTBLOMMOR & KRUKVÄXTER

Vi är ombud för

Kassagirot

SVENSKA SPEL

Välkomna önskar Mikael och Marie med personal

www.ica.se/idrebua Vi finns även på Facebook

IDRE BUA Tel: 0253-200 03

ÖPPETTIDER

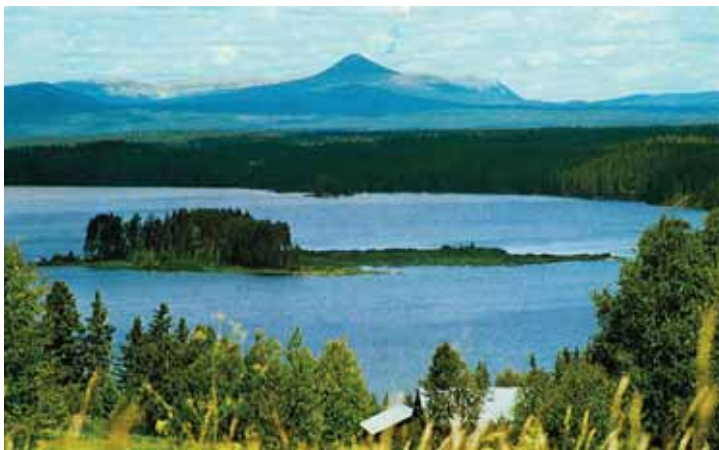
Mån-Lör 9-19

Sön 11-19

Kafeteria med salladsbar

Stanna gärna och ta en fika med gott kaffe och nybakat bröd, en god lunchmacka eller varför inte komponera din egen lunchsallad från vårt härliga salladsbord!

ICA
Supermarket
Idre Bua

Utsikt från Särnaheden, över Hedfjorden mot Stådjan och Nipfjället
Vykort, - Fotograf: Bruno Westerdal från Storsättern

Tre filmkameror medtogs.

Och en försäg sig med en bra fältkikare. Och så skidorna. Två av oss hade "telemarkare", en hade breda Råneaskidor och slutligen den fjärde smala löpskidor av Olanderssons typ, tillverkade i Särna, och som under årets nationella budkavletävlingar befunna överlägsna. Matförrådet beräknades väl för två dagars förbrukning, klädesombyten, tobak och pipa instuvades, kort sagt ingenting fattades.

Efter en god middag sutto vi så instuvade i släden, lagom rymlig för fyra män i päls, fyra par skidor, 4 par stavar, en säck med havre, en dito hö samt en "kunt" och en ryggsäck, de förra inrymmande hästens och de senare åt vår utfodring. Hästens "drickbägare" skramlade på en skidspets bakom oss. Vid resan genom byn hälsades vi från flera dörtrar med uppmuntrande ord: - *I morgon blir det regn, snöstorm etc.* Det bekymrade oss föga, där vi bekvämt åkte framåt i solgasset.

Föret var i början dåligt men blev bättre i skogen. Vi passerade snart Lemån (dess fall möjligen Särnas blivande kraftkälla för elektriskt ljus) vars iskappa redan visade stora luckor. Efter ytterligare en stund voro vi framme uppe på backen vid Särnaheden.

Varje turist som besöker Särna, bör åtminstone besöka Heden, en gång, ty är än fjällvyn från den förra platsen skön, så överträffas den i mitt tycke betydligt av tavlans Hedefjorden i förgrunden, de stora gröna skogsvidderna och så där bakom fjällen, vilka härifrån synes majestätiska.

Överst på Hedebäckarna står turistföreningens vägvisare (till Njupeskar 21 km). Där är också utgångspunkten för en färd till det på vären stor-slagna fallet. Men vi måste fortsätta.

Den lilla, pigga hästen har också brättom och det är med möda kusen kan hindra honom från att springa även uppför backarna. Men så är också "Ro-Eriks" märra känd för att icke vara lat. Vi passerar snart Österdalälven på en s. k. flottbro. Då snön nu går ända upp till ledstängernas övre kant, synes ej mycket av detta praktstycke i brobyggnadskonst.

Våren 1906, då vattnet här uppe i Dalälven, var högre än någonsin i mannaminne,

- syntes ej heller mycket av nämnda bro. Genom vackra ungsogor, där elden, liksom överallt här uppe, farit härjande fram, nådde vi längs älvens strand den ensamt liggande gården Älvros. Avståndet hit från Särna är 1¼ mil. Läget är härligt vid den rätt breda älven, här prydd med en serie skogklädda holmar. Av ställets arrendator fick vi nu under vår "hästvila" en del för oss viktiga underrättelser.

Utgångspunkten för vår Stådjebestigning var bestämd till fäbodvallen Foskdalen.

Dit färdas man genom att följa den vid Älvros från stora vägen mot Lillfjäten (nära Härjedalsgränsen) sig skiljande landsvägen, bruten och anlagd i slutet av 90-talet. En mil från Älvros träffar man turistföreningens vägfävla, "Till Stådjan 8 km". Man tager där fäbodvägen till Foskdalen (ungefär en fjärdingsväg mot norr). Nu upplyste vår sagesman, att sist-nämnda fäbodväg ej varit körd sedan jultiden, och hur den då skulle te sig efter alla snö- och tövåder.

Vi passerade Foskvallen, en större fäbod intill vägen.

Vi fortsatte "Fjätvägen" och vi visste att en timmerkoja med stall skulle finnas vid bäcken Fiskvasslan. Från Fjätvägen har man tillfälle att länge beundra Stådjan, en syn ej att förakta.

"-nådde vi längs älvens strand den ensamt liggande gården Älvros."

Huset står ännu kvar precis vid Tännäsvägens början, men nu omgiven av tät skog.
Brefkort fr. 1906. Fotograf okänd

Håkas Häst & El

NÄR DET GÄLLER!

- Nyinstallationer
- Reparationer
- Service
- Besiktning

Utnyttja ROT-avdraget!

Kontakta mig gärna för kostnadsförslag

Anders Johnson

Starrbacksv. 14 • 790 90 SÄRNA

Telefon: 070-622 62 38

hakas_hast_el@msn.com

När vi nått fram till Fiskvasslan och kojan, som låg ett 30-tal meter från vägen, måste vi först trampa upp en väg i den meterdjupa snön.

Äntligen var hästen insatt och väl förplågad, släden omväld utänför stallet

- och på så sätt döljande en rikedom av pälsar och fällar, vilka här lämnades kvar. Stallet saknade dörr. Vi måste därför på den närbelägna kojan aflyfta dörren och frakta den på skidkälke till stallet, där den passade nästan precis. Att stugan därigenom i ej nämnvärd grad vandaliserades, vill jag särskilt framhålla. Detta var förut ombesörjt av mindre nogräknade vägfärande. Från att ha varit en relativt praktig bostad, var den nu nästan

omöjlig som sådan. Ena gavelfönstret var utkastat och krossat, muren ramponerad och britsar och bänkar kringkastade och uppbrända. Det senare är en vanlig sport, som delvis beror på illvilja och delvis på lättja att från skogen hämta nödigt bränsle. Att efterkommande härigenom ofta får lida, bekymrar ej dylika "skogsmän".

Under det vi de första 7/4 milen till Elfros använt knappa två timmar, hade de sista 5 fjärdingsvägen med sina äventyrligheter tagit 2½ timme. Efter en blick på kartan vid den sista ljusglimten, var orienteringen klar. Så även himlen lyckligtvis. Och med ett stadigt ögonmärke på en blinkande stjärna satte vi kurs på Foskdalens fäbodur genom skogen.

Månen skulle vi ej se förrän vid framkomsten. Skogen var därför jämförelsevis mörk men däremot gles, ty även här hade vi en gammal brända med ungskog och en och annan gammal vriden "torrake" att färdas förbi.

Apropå dessa för "skogseldarnas land" så typiska torrfruror berättade häromåret en från Särna återvändande stockholmska, att:
"där uppe växte i massor några märkvärdiga stora grå träd, som varken hade blad eller barr".

Skidorna gick emellertid rätt viligt framåt.

Lastade som vi voro bar det förstas "ner i botten". Det är för övrigt rätt trevligt att skida om natten.

Hede Foskdal, Foskdalsvallen eller kort o gott Föskan. Kärt barn har många namn. Vykort, avsänt 1926 men fotot är troligen äldre. - Fotograf okänd

Af terrängen vet man förstås rätt litet i förväg.

På sina ställen blev det därför rätt ordentliga skjutsar utför backarna i den kuperade snårskogen. För att ej tappa bort varandra, höllo vi mestadels en gemensam sång. Då och då skymtade från något backkrön Stådjetoppen insvept i sin aftonkappa. Hela tiden hade vi dessutom Fjätervåla, ett fjäll, som i höjd kommer ett hundratal meter efter Stådjan, norr om oss. Slutligen stå vi på en brant backe och ha nedanför oss i dalen vårt mål, den lilla trevliga fåbodvallen Hede Foskdal med sina spridda stugor, sin fägata och sina härliga omgivningar af skogklädda sluttningar, överst kantade av fjällryggar.

Vi hade på en halvtimme gått precis raka vägen till vallen.

Utför backen bär det muntert av, över Föskån och fram till trappan vid Näs-Lars röda stuga, den bästa bostaden på vallen. Tillståndet att få taga in här vintertid begäres hos nämndemannen Näs Lars Jonsson i Östomsjön (telefon från Särna).

Enligt anvisning funno vi snart nyckeln i fjöset och togo vår bostad i besittning, sedan den hindrande isen på trappan borttagits. Inne i stugan fanns full uppsättning av nödigt husgeråd. Nu blev det arbete, vedsågning och huggning, vattenhämtning i den förbiflytande Föskån, uppvärmning av sängkläder samt kaffekokning och matlagning. Månen bestod oss nu med ljus till det yttre arbetet.

En supé uppdukades så småningom inne i stugan framför en flammande eld från den öppna spisen. Det äts och slutligen kaffe och "havanna" (cigarr).

Efter maten tog jag mig en skidtur i omgivningarna.

Skaren var här uppe fullt "bärig". Den klara månen sken på Stådjan, vars detaljer framträdde som vid dagsljus. Men vi måste även tänka på morgondagen, och klockan 12 var det tyst i stugan. I de korta sångarna "ringlade" vi oss två och två. Med fallen över örönen frös åtminstone ej jag. Dock tror jag, att någon under natten lade på ännu en stockeld i spisen.

Klockan halv fem stego vi (delvis) åter upp,

- jag, tack vare min väl drygt tilltagna längd "afvbruten" på flera ställen. Samma härliga väder konstaterades denna dag. Solen hade ännu ej gått upp, varför det gällde att raska på. Efter en timmes förberedelser stodo vi redo med skidspetsarna vända mot Stådjan.

Just som vi nu lämnat vallen höjde sig det röda solklotet över trädtopparna. Genom skogslandet bar det nu av med lindrigt motlut. Den glesa talls-kogen vek slutligen alldeles av och bildar översta skogsgränsen. Nu började strapatserna. Bergets lutning blev slutligen så skarp, att vi måste uppge "sicksackandet" med skidorna, utan togo dessa på axeln. Men att på detta vis taga sig uppför erbjöd också sina svårigheter. Snön var hård som is, lutningen som väggen på en fallfärdig lada samt därtill en och annan björkbuske att klamra sig fast vid.

Värst var det för fader "Abraham" (expeditionens äldste deltagare)

och mig att med våra pjäxor få fotfäste. Med anlitande av stavar och ben bröto vi alla sakta men säkert fram upp på platan nedanför "Lillstådjan". En av mina skidor gjorde just då en oblyg ansats att återvända ned i den lugna dalen, men stoppades i rättan tid samtidigt med en apelsin, som tänkte göra sällskap. Här uppe såg man nu det arbete, som solen åstadkommit med snön och drivorna. Den ena bara fläcken bredvid den andra med stenar och bärris, stickande upp i dagen.

Vi pustade här ut en stund, flitigt användande av kikaren åt alla håll och dymedelst uppfångade vackra taylor. Ömsom med och ömsom utan skidor, fortsatte vi till foten av Lillstådjan. Där kvarlämnades skidorna och vi gingo eller kröpo, dock medtagandes stavarna, härifrån upp på krönet. En ripa kom med bud från toppen och strök tätt förbi oss.

Väl uppkomna på höjden fingo vi känna på en västlig vind,

- Vi hade hela tiden befunnit oss i lå. Nu gick det dock lätt att ta sig fram och följande en skarp driva längs hela

kammen, nådde vi snart det två meter höga stenröset på Storstådjans topp, över havet 1.176 meter.

Vi stannade här uppe på toppen hela halvtimmen,

- tillräckligt länge för att se och beundra, fotografera, äta en apelsin, röka en pipa samt utför de branta fjällväggarna nedsända en och annan sten, som med blixstens hastighet tog en rak väg på skaren. Utsikten från Stådjan har så många gånger förut blivit beskriven, att jag hoppas slippa det. För övrigt skulle jag inte vara kompetent därtill - så vacker är den.

Vore nog sagt att vi även denna morgon såg fjäll i norr och söder, i öster och väster: Sylarna, Helagsfjället, Vedungen, Faxe- och Fulufjäll, norska Sölen med sina tre käglor o s v.

Även inom Idre finnes ett fjäll som med ett hundratal meter överträffar Stådjan i höjd.

Det är Störvätteshägna, 3 mil i nordväst. Norr om Stådjan ligger det mäktiga Nipfjället, endast skiljt från Stådjan genom en djup sänka i fjället. Dess högsta topp är Molnet. Även det är 9 meter högre än Stådjan. Sedd på avstånd, t ex från Särnaby, ter sig Stådjan som en topp på Nipfjället.

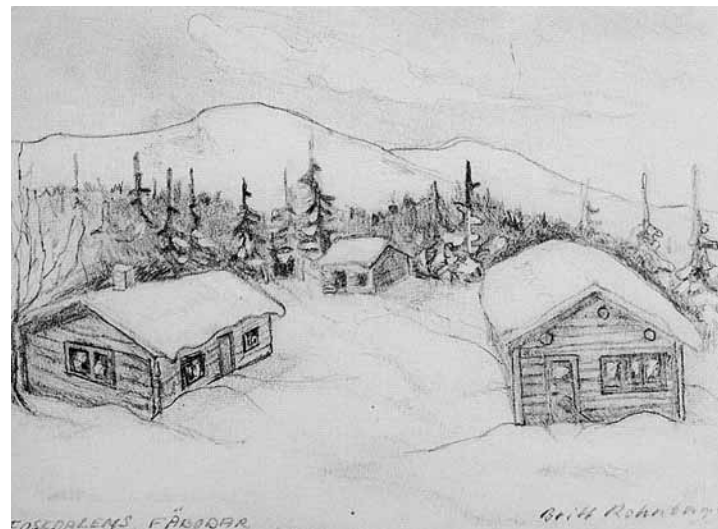
Klockan var nu halv åtta för färden upp hade tagit halvannan timme.

Utför gick det nu lätt. Lillstådjan lämnade vi genom att gränsla stavarna. Tårarna rann därvid i ögonen. Skönt kändes det emellertid att komma i lå för den bitande västan. Sedan vi en stund legat och mojat oss på en driva i solgasset, fastgjordes skidorna på nytt.

Sällskapet delade sig nu i två grupper. Ivar och jag kryssade oss på våra korta "telemarkare" ett stycke upp på Lillstådjans sluttning och lät det sedan bära av utför fjället mot söder i en bäckdal, som skiljer Stådjan från den betydligt lägre Grängesåsen. Ock fart fingo vi. Mellan stenar och bara fläckar susade vi ned och stodo inom ett ögonblick vid varandras sida i dalen. En sådan färd är värd mycket. Men att falla är detsamma som att bli både skinn- och benfri.

Följande den omtalade bäcken voro vi snart nere i granskogen,

- som för varje glid blev allt tätare. Vi svängde åt höger och vänster alltfjämt med god fart och undvikande omfamnningar av de hindrande träden. Utav grenarna fingo vi dock mer än en snärt. Lämnande bäcken stodo vi snart nere i talls-kogen. Samtidigt kommo våra kamrater dit.

Foskdalens fåbodar. Teckning av Britt Renborg, Björnviden
Britt säljer fortfarande egna silversmycken, akvarelltavlor, vykort och hantverk i sin altelje

Fjällen belystes nu av solen, som kom snömassorna att gnistra.

Mot söder kunde man med lätthet känna igen de största byarna inom Särna, Heden och Idre. Till och med i Särna, dit fågelvägen är 3 mil, kunde man med kikaren urskilja, förutom kyrkan, även de största gårdarna. Ehuru Stådjans höjd är relativt ringa, tror jag dock att det panorama, som från dess topp vid gynnsamt väder visar sig, i storslagen skönhet kan tävla med utsikten från flera av de stora jättarna bland fjällen i vårt land. Stådjans fria läge, ej på något sätt inklämt, är nog orsaken härtill.

Tillräckligt avkylda måste vi dock slita oss från de fängslade scenerierna och tänka på återtagat.

De hade med sina längre skidor föredragit att sittande på desamma åka en kortare väg, ungefär densamma som vi tagit vid uppstigningen. Vi gjorde nu gemensam sak och voro snart nere vid vår trevna stuga igen. Här gällde det att äta upp så mycket som möjligt av den kvarvarande matsäcken. Detta för att undvika alltför tunga kontar. Vi inristade våra bomärken i den namnbok som turistföreningens ombud föregaende sommar utlagt i Foskdalen.

År 1906 hade inskrivits summa 39 namn, de besökande hade i ett fall bestått av ett större sällskap på 6 - 9 personer. Ivar begav sig nu av för att se om hästen, under det vi övriga rustade för avresa, diskade, sopade och ordnade efter oss.

Forts. Farfars tid...

Elden väl släckt och nyckeln åter på sitt gömställe och packningarna på. I dagsljus och med betydligt lättade bördor, gick det som en dans att komma till landsvägen. Hästen befanns må förträffligt och hade ej ens gjort slut på den goda maten. Solen stod högt på himmelen, ty klockan var nära 10 på morgonen. För att draga nytta nattens vägförbättring, voro vi efter ett uppfriskande snöbad, snart redo för att köra hemåt. Pälisar voro nu överflödiga plagg. Med våra egna ben fritt svävande i luften och såmedels hålla släden på rätt köl, bar det i raskt trav iväg mot Elvros.

Som en uppmuntran till vår villiga springare togo vi här några timmars paus, utfylld med ett sista angrepp på matsäcken.

Och innan solen gick ned voro vi åter i Särna. Där ville naturligtvis, smickrande nog, ingen tro, att vi verkligen varit uppe på Stådjan. Och vi försökte alla ej med ord övertyga, då vår film därom utgjorde tillräckligt vittnesbörd. Starkast misstroddes fader "Abraham", vilken uppriktigt sagt, med sina hela 46 år på nacken, visat en aktningsvärd spänstighet.

Efteråt bekände han också att han ett tag under uppstigningen "nästan varit färdig att ge sig". Slutligen vågar jag påstå, att några lediga dagar ej bättre än på ovan angivet sätt kunna användas, nota bene om man som vi gynnats av vackert väder.

Till sist några upplysningar: För att från mera centralt belägna platser i vårt land komma till Särna, så köper man biljett till Älvdalens järnvägsstation på banan Mora - Älvdalen. Härifrån har man till Särna kyrkby en landsvägsresa på 8 nymil, vilket ej bör avskräcka någon, särskilt som slädföret i allmänhet är bra.

— *Släde mellan Älvdalen och Särna! Känns som det var ett tag sedan!*

TURISMEN - välsignelse för bygden - men hot mot Stådjan...?

Turismen kom igång tidigt i Särna-Idreområdet.

- Otto. Sebastian von Unge besökte Särna 1825 och beskrev kåserande sin resa i sin "Vandring genom Dalarne" som kom ut 1829.

- Karl Erik Forsslund reste "Med Dalälven från källorna till havet" i början av 1920-talet och beskrev noggrant det han såg i en serie skrifter.

- Erik Geete, jägmästare i Särna beskrev 1927 i boken "Om skidlöpningsfrämjande" om hur det var att bestiga Stådjan med skidor på fötterna". (Det har du redan kunnat läsa om i denna tidning).

- Hans G. Westerlund skrev bl.a. om "Inkvarteringsmöjligheterna vid Grängesåsvallens fåbodar" 1927.

Dessa herrar har säkert bidragit en hel del till den tidiga turismen i området.

Foto: Idre Fjäll

Det verkliga genombrottet för Turismen kom med Idre Fjälls tillkomst.

Idre Fjäll startades 1968 med att dåvarande Idre kommun tillsammans med Friluftsfrämjandet bildade en stiftelse i avsikt att skapa arbete och liv i bygden och ge ökade tillfällen till

ett aktivt friluftsliv. Man byggde en anläggning med liftar, service hus och stugboende. Det började bli populärt att "åka utför". Idre fjäll har idag utvecklats till en av landets största skidanläggningar med 27 liftar och 40 nedfarter. Dessutom har man storsatsat på året-runt-aktiviteter.

Går du i skotertankar?

40 ÅR SOM SKI-DOO HANDLARE!

Vi har både nytt och begagnat!

ski-doo

LYNX

can-am

SKI-DOO LYNXHALLEN IDRE

Industriområdet • Tfn 0253-205 01 • www.idreskoter.com

Bild: Wikipedia

Ingemar Stenmark

Den riktiga explosionen när det gäller utförsåkningsturismen kom i samband med slalomstjärnan Ingemar Stenmarks otroliga framgångar i skidbackarna under 70- och 80-talen.

I en SIFO-undersökning 1999 bland svenska folket valdes Stenmark till "Århundredets främsta svenska idrottsman". I samband med millennieskiftet utsågs han till Sveriges näst bäste idrottsman genom tiderna av Svenska Idrottsakademien, efter Björn Borg. Idre Fjäll började växa allt snabbare och har nu utvecklats till en av Sveriges största skidanläggningar.

Fjätervålen – den naturnära skidanläggningen

Städjans ostsida går brant ner mot den vackra orörda dalen, Foskdalen. På andra sidan Foskdalen reser sig ett högt långsträckt fjällmassiv, det är Fjätervålen. Från den orörda dalen kan man inte ana att en fjällanläggning med Dalafjällens bästa utförsåkning finns på andra sidan!

Fjätervålen AB ägs av ca 400 personer, alla med anknytning till Fjätervålen.

Fjätervålen skidanläggning och stugby grundades på 1960-talet av de framsynta markägarna Per Nilsson, Pelle Huggute och Maria Danielsson från Lillfjäten. Under 70-talet byggdes de första stugorna och 1976 den första liften.

1983 bildades Fjätervålen Skidlift AB, av ett antal entusiastiska stugägare. Landshövding Ingvar Gullnäs stöttade projektet och invigde den nya skidanläggningen den 28:e december 1983.

Sen dess har Fjätervålen AB stått på egna ben och utvecklat skidbacke och anläggningen i takt med finansiell förmåga. Affärsidén är i grunden densamma sen start: "Att erbjuda högkvalitativ skidåkning i unik fjäll-

miljö med möjlighet till ett lugnt boende i privatägda, glest spridda stugor för en naturnära känsla".

Äventyrare och turåkare söker sig till Grövelsjön.

Visserligen handlar det här egentligen mest om Städjan och dess närmaste omgivningar, men man kan inte förbise Grövelsjön när det gäller turismen Idreområdet.

Grövelsjöns Fjällstation är nästintill lika välkänd som Idre Fjäll.

Grövelsjöns Fjällstation

1929 "utforskar" STF-medlemmar Grövelsjö-området och 1932 beslutar STF sig för att ge bidrag till vägen Storsäter - Grövelsjön. Så småningom börjar STF arrangera skidresor till Grövelsjön och 1934 föreslår Dalarnas turistförening att STF skall låta uppföra en turiststation i norra Dalarna och erbjuder sig att göra en insamling för ändamålet. STF:s ordförande- och sekreterare studerar området och sänder året efter Gunnar Lindgren för närmare besiktning.

Maj 1937 flyttar Gunnar Lindgren med familj till Grövelsjön. Han tjänstgör först som kontrollant för bygget och sedan som föreståndare. Den 12 december invigs Grövelsjöns Turiststation av STF:s ordförande Arthur Lindhagen.

För liten - från början:

Redan från början insåg man att fjällstationen hade för få bäddar och 1938-39 när vägen förlängdes till turiststationen byggdes nya dubbelhytter och tvåbäddsrum till så att stationen fick 64 gästbäddar. Föreståndarbostad tillkom också liksom nytt sällskapsrum med takdekoration av konstnären Jerk Werkmaster.

Den första färdledarkursen i Grövelsjön går av stapeln 1942. Sedan har Fjällstationen utvecklats till en av de absolut populäraste av STF:s fjällstationer. "Som fjällen var förr"! En anläggning med mycket miljötänk.

Hit kommer entusiasterna år, efter år. Många med klassiska skiddresser. Om det inte vore för att det på senare år kommit till så mycket ungdomar i trendigare klädsel så skulle man tro att man förflyttats tillbaka till 50-talet.

Äventyrare och turåkare söker sig till Grövelsjön. Fotograf: B. Jonsson / Fjällstationen

Svenska Turistföreningen bildades 1885 i Uppsala. Ändamålet var att "främja svensk turism" och mottot "Känn ditt land".

De skildringar man kunde läsa i föreningens tidigaste årsböcker hade mycket stor betydelse för den framväxande turismen i vårt område. Städjan och Njupeskar blev snabbt populära turistmål. I den första förteckningen över medlemmarna fanns det gott om docenter, kaptenar, professorer, geologer, redaktörer och en och annan riksantikvarie och landshövding. Något år senare var handlande G. A. Murelius och handlande Magn. Engzelius, båda i Särna, medlemmar i föreningen.

Som affärsidkare insåg de säkert tidigt vilken stor betydelse turismen skulle komma att få för affärerna.

I STF:s årsskrift 1891 skriver handlaren Magn Engzelius om ett besök vid Njupeskärs vattenfall:

Från Trollsjöremmet erhålla vi en ny anblick af Njupeskar med sin hvita brudslöja viftande för vinden. Vi äro nu strax framme vid Stenvallen (en dryg mil från Bergsvallen).

Efter en kort rast begifva vi oss åter åstad, hållande gängstigen åt höger, utför den temligen branta dalsänkningen ned till den 1890 byggda präktiga ridbron öfver Fuluälven.

Forts. Sid. 14

FJÄTERVÅLEN med sina 18 pister bjuder på Dalafjällens bästa skidåkning
Fotograf: Tobbe Nilsson/Fjätervålen

Harryssons Rörservice

Allt inom
VVS

Din närmaste fackman inom
VVS

Välutrustad servicebil

Mobil: 070-5460477
Byvägen 9 • 790 91 IDRE

Forts. Turismen...

Stenvallen 1918
Bilden utlånad av Inga Wall

Sedan vi nedskrivit våra namn i en liten anteckningsbok,

- å hvars permar en van hand aftecknat den lilla vackra vy vi från vårt fönster hafva öfver Njupsjön, vandra de vi åter på hemvägen. Vid ankomsten till Stenvallen följa vi von Unges exempel, i det vi vända oss om för att ännu en gång öfver skogstopparne betrakta det höga fallet, "som i sammanbundna festoner sköljer den vid världens skapelse lagda stemmuren" och vi anlända utan uppehåll i god tid på qvällen åter till Särnaby, nöjda att hafva sett detta "nordens Niagara", som, enligt ofvan anförda författare, "är mera värdt att se, än alla dessa fester, vid hvilka människorna leka barn".

1892 skriver signaturen Carlan, Genom Dalarne in i Norge:

"Min första längre utflykt från Särnaby gällde Sveriges högsta vattenfall Njupesjär. Sex man högt rodde vi till Hedens by (11 km) och gingo sedan den 22 km långa vägen till Mörkret - en roande och äfventyrlig färd, ofta på smala spänger öfver kärr och myrar.

I Stenvallen rastade vi. Där fingo vi en stor präktig filmjölksbytta ut till oss i gröngräset, jämte 6 träskedar och äto oss mätta därur i största endräkt och munterhet. En sådan lyx som tallrikar fanns icke! Följande den alltfjämt väl bläckade vägen fortsatte vi sedan till gården Mörkret vackert belägen vid Njupsjön." 1829

TURISTSTUGOR VID STÄDJAN, STF's årsskrift 1928, av E Geete

Turismen i Särna-Idreområdet

I årsskriften 1927 har Hans G Westerlund lämnat några meddelanden om inkvarteringsmöjligheterna vid Grängesåsvallens fäbodar samt rekommenderat den nya vägen från Idre kyrkby över nämnda säter för turister, som ämna bestiga Stadjan. Jag instämmer helt och fullt i hans förord och lovord.

Vägen från Idre har tyvärr ej under detta år kunnat färdigbyggas ända fram till Grängesåsvallen, det återstår ca 3 km, vilka man dock lättligen bör kunna gå på egna ben, särskilt sedan vägen över fjällheden nu hjälpligt spångats.

Den färdigbrutna och grusade vägsträckan från Idre till "Tannen" är dryga 6 km samt torde kunna betecknas som en av de bättre grusvägarna i dessa trakter.

Till Hede Foskdals fäbod vid östsidan av Stadjan finnes nu även bilväg, ehuru ej av bästa kvalitet. Många turister föredraga fortfarande denna väg, som även har sina fördelar. Bestigningen av fjället kan möjligen vara något bekvämare från Grängesåsvallen, men är från ingendera sidan någon svår prestation för en aldrig så litet tränad vandrare.

Att turistströmmen till Stadjan fördelar sig på de nu nämnda östra och västra vägarna

Det kan nu vara endast fördelaktigt för undvikande av stockning. Invasionen är tidvis rätt stor i det att sommaren är rätt kort i dessa nejder. Föregående år, 1926, hade mer än 1000 namn antecknats i den bok, som turistföreningen låtit fastkedja på Stadjans topp. Innevarande år hade 700 besökare hunnit anteckna sina namn där uppe redan den 15 september. Och därtill bör anmärkas, att det givetvis är ett avsevärt antal mera bekväma turister, som nöja sig med ett besök i fäbodarna utan vidare fjällklättring.

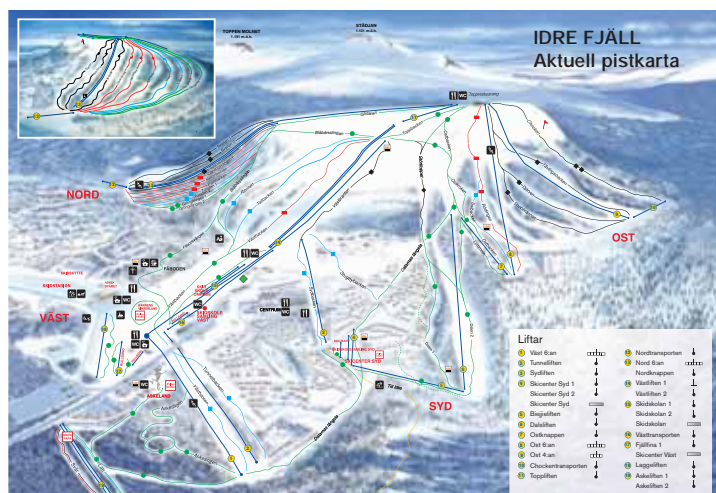
Väster om Stadjan ligger Gränjesvålen, eller Grängesvålen som det står i en del skrifter.

(i dagligt tal Idre Fjäll)

Som jag berättat tidigare så var det här den moderna skidturismen började. 1968 byggdes en lift, en liten värmestuga samt några uthyrningsstugor. Det var början till en av Sveriges största skidanläggningar. I dag har Stiftelsen Idre Fjäll utvecklat Gränjesvålen till en stor toppmodern skid- & friluftsanläggning med en mycket lyckad satsning på aktiviteter, i princip året om.

Idre Fjäll anses av många som fjällvärldens bäst skötta skidanläggning.

I våras utsågs Idre Fjäll till bästa skidort för barnfamiljer på webbsajten Barnsemester.se där tusentals barnfamiljer hade röstat fram anläggningen. Idre Fjäll har alltid haft stort fokus på barnfamiljer och utvecklat anläggningen och utbudet för att passa just den målgruppen men även företag och

träningsgrupper är frekventa besökare. Att just familjer vänder sig till Idre Fjäll är inte så underligt med tanke på alla kringaktiviteter som erbjuds som Askes Hörna, hundspänn, skotersafaris, ridturer, gym, tennis, bordtennis, bowling, klättervägg, simhall med äventyrsbad mm.

Längdskidåkning

Förutom 40 nedfarter och 19 liftar i fyra vädersträck, så satsar Idre Fjäll stort på längdåkning. Idre Fjäll kan erbjuda flera mil med bra längdspår och med ett av Sveriges finaste elljusspår finns det träning dag som natt. 82 kilometer preparerade längdspår i varierande terräng och sammanlagt finns 30 km elbelysta längdspår. Alla spår utgår från skidstadion som ligger intill Västbacken. I elljusspåret finns det dubbla spår och ordentligt med skatebredd.

En nyhet i vinter

- är ett nytt skidlek område för stora och små barn. Här finns rullband för de minsta, slalombanor som på ett pedagogiskt sätt inspirerar barnen att svänga och bromsa. Här kan man varva skidåkning med lek och bus.

IDRE TRE TOPPAR, - en satsning på framtiden. "Framtidsgruppen" för Tre Toppar gav ut informationen nedan 1998

Älvdalens kommun har gett en framtidsgrupp i uppdrag att utveckla en verksamhetsplan för turismen i området Särna-Idre-Grövelsjö. Gruppen har en stark tro på områdets möjligheter att utvecklas och inta en ledande roll inom turismen i Sverige. Vårt arbete har tagit sin utgångspunkt i denna starka och positiva framtidsstro.

Ett aktivitetsområde som är av särskild betydelse är utförsåkning.

Fjällvärlden styrs i dag av ett fåtal starka anläggningar. Idreområdet, som alltid varit en uppstickare, måste nu utvecklas ytterligare. Helt klart är att om ingenting görs, så kommer området att tappa i konkurrenskraft, vilket kommer att få betydande negativa effekter på hela bygden - inte minst vad gäller sysselsättning och service. Vi i gruppen konstaterar att mindre anläggningar riskerar att komma i kläm mellan de största.

Tillsammans med Sälen och Åre kan vi nu bli ledande inom utförsäkarområdet.

För att hävda sig krävs goda skidläggningar. Fallhöjdsmeter och liftnära boende är två avgörande faktorer. En utbyggnad av skidåkningen att omfatta även Stådjan ger Idre en klar konkurrensfördel. Särskilda hänsyn måste tas för att värna om den unika miljön samt samernas behov.

Miljömedvetenhet, ekologiska hänsyn och varsamhet måste präglade alla framtida satsningar. Genom att erbjuda Stådjan som skidområde skapas också möjligheter för att äntligen binda samman Fjätervälen och Idrefjäll. I Idre skapas ett unikt skidområde, som ger hela området fördelar i form av arbetstillfällen.

Totalt räknar man med investeringar i området i storleksordningen 1,3 miljarder kr. Sysselsättnings effekterna av byggnationerna beräknas till ca 600 årsarbets-tillfällen under en 10-årsperiod och den varaktiga sysselsättnings effekten i bygden till 360 nya årsarbeten. En särskild projektgrupp har genomfört en förstudie till översiktsplan, med kostnads kalkyl samt en redovisning av investeringarnas effekt. I förslaget ligger stolliften på Stadjans väst- och ostslutningar, en förbindelse från nordlif-tarna på Idrefjäll till dalstationen på stolliften upp mot Stådjan (via en väg-tunnel under Grängesåsvägen norr om fäboden), en förbindelse från foten av Stådjan till foten av Fjätervälens västsida.

Kostnaderna för detta liftprojekt har uppskattats till 100 miljoner kronor och vi är övertygade om att detta skidområde skall locka investeringar och kapital till området. Detta kommer självfallet att underlätta finansieringen av andra nya projekt, som bygdens folk kan vilja satsa på, typ boende för uthyrning, affärer, restauranger, aktiviteter m m.

Vi räknar med att projektet "Idres Tre Toppar" skall locka fram 8.000 nya bäddar

- och det har skissats på en ny stugby norr om Grängesåsvallen, utökat boende vid Fjätervälen och Idrefjäll samt byggnationer runt om i bygden. Stolliften upp på Stådjan blir också en stor sommarattraktion, som kommer att ge även sommarturismen ett rejält uppsving.

Såväl Idrefjälls som Fjätervälens styrelser har förklarat sig intresserade av att deltaga och utföra exploateringen.

En arbetsgrupp med intressen från de två företagen samt kommunen har tillsatts och fått i uppdrag att göra en mer detaljerad planläggning. Vi har ansträngt oss för att ge särskilt utrymme för information och diskussion. Idre sameby, landshövdingen, Landstinget via landstingsrådet, Länsarbetsnämnden via länsarbetsdirektören, styrelsen för Fjätervälen, styrelsen för Idrefjäll och andra intressenter har informerats i särskild ordning.

Projektet "Idres Tre Toppar" skall betraktas ur ett större perspektiv.

"Framtidsgruppen" kommer att presentera ett stort antal idéer och projekt som alla kommer att ge området en möjlighet till långsiktig överlevnad. Det är vår tro att bygdens folk sluter upp bakom de förslag och idéer, som kommer att presenteras. Vi får väga de olägenheter och svårigheter som kan uppstå mot de nya möjligheter som en offensiv satsning ger.

Regeringen säger nej till projektet Tre Toppar

2007 tog regeringen beslut om att Stådjan skall bevaras orört och inte byggas ut.

Vad hände sen?

Planerna på "Tre toppar" är kanske inte helt borta utan lever vidare det kan man se på denna hemsida: <<http://www.idre3toppar.se>>

Vindkraftverk kan byggas på stådjan

Svt.se/gavledala, 23 januari 2013

Flera naturreservat i norra Dalarna - bland annat området runt fjället Stådjan - är utmärkta platser att bygga vindkraftverk på. Det anser den statliga Energimyndigheten. - Helt olämpligt, säger kommunalrådet i Malung-Sälen Kurt Podgorski (S)

Fjällområdet pekas ut

På Energimyndighetens nya karta över Dalarna har 50 helt nya områden för vindkraft pekats ut. Och det med en väldig koncentration kring Malung-Sälen - främst i fjällområdet. Men det kanske mest kontroversiella är att också det speciella orörda fjället

Stådjan i Idre, som också är naturreservat, pekas ut som en lämplig plats att bygga vindkraftverk på.

- Bland vet inte den vänstra handen vad den högra gör. Där finns det starka skäl till att inte lägga vindkraft. Det här måste vi titta på ordentligt, säger Kurt Podgorski (S).

Motförslag senast i mars

Att fjällområdena pekas ut så här beror just på det att där som det blåser som mest. Men nu är det upp till kommunerna och länsstyrelsen att påpeka orimligheter i Engergimyndighetens förslag och visa på andra värden än just vind. Som att det handlar om till exempel naturreservat eller skyddade natur 2000-områden.

Senast 1 mars måste motförslagen vara inne. Hittills har det varit helt tyst i den här frågan.

DT 22 februari 2013

Älvdalens kommun säger nej till planerna på att låta Stådjan-Nipfjället bli ett riksintresse för vindkraft.

Samtidigt påpekar kommunen genom kommunchef Stefan Lindes yttrande att kommunen i många sammanhang möter motstånd från utvecklingen av turistnäringen i fjällen.

Då med motiveringen att en sådan utveckling skulle påverka den visuella upplevelsen.

- Vi måste rätta till det här.

Vi är inte emot vindkraft, men det måste ju byggas på rätt ställe, säger Kurt Podgorski (S).

Foto: H Forslund

Hot eller inte... - hur man än ställer sig i frågan, så kan vi "Kringelfjordare" i alla fall fortfarande glädjas åt vår vackra vy över fjorden upp mot ett "orört" Stådjan.

TOPPÄVENTYR PÅ STÅDJAN!

I sommarnumret 2015 är du välkommen att följa med på Evas och min toppbestigning av Stådjan sommaren 2014.

En härlig toppbestigning, och det efter den "riktiga" stigen. En stig som nästan inga vandrare hittar till i dag.

Hans

Kurvans TYG & KLÄDER
IDRE 0253-205 04

Välkommen till vår stora butik!
Kläder och tyger i mängder!

Hos oss hittar du tyger i alla smaker • Vi syr gardiner på beställning
Kläder för dam, barn, herr • Snösmucken • garn mm.

Syrran & Jag
Kurvans

Välkommen till vår butik mitt i byn
Heminredning för alla

Lakan • dukar • ljus • lampor • mattor • handdukar • skor mm.
0253-205 03

Öppettider för båda butikerna

Måndag - Fredag	10:00 - 18:00
Lördag	10:00 - 13:00
Söndag	Stängt

Välkomna önskar personalen!

Illustration:
Svt.se/gavledala

FÄBODAR RUNT STÄDJAN OCH NIPFJÄLLET

Jag har i tidigare nummer berättat om en del fäbodnar i Särna-Idre-Grövelsjöområdet. Om dess historia, inbyggare och nuvarande användning. I detta område ligger tre av dessa: **Lofjätåsens Fäbod:** (Kringelfjords-Nytt sommaren-13). **Stenåsens Fäbod:** (Kringelfjords-Nytt sommaren-12). **Hede Foskdals fäbod:** (Kringelfjords-Nytt sommaren-08).

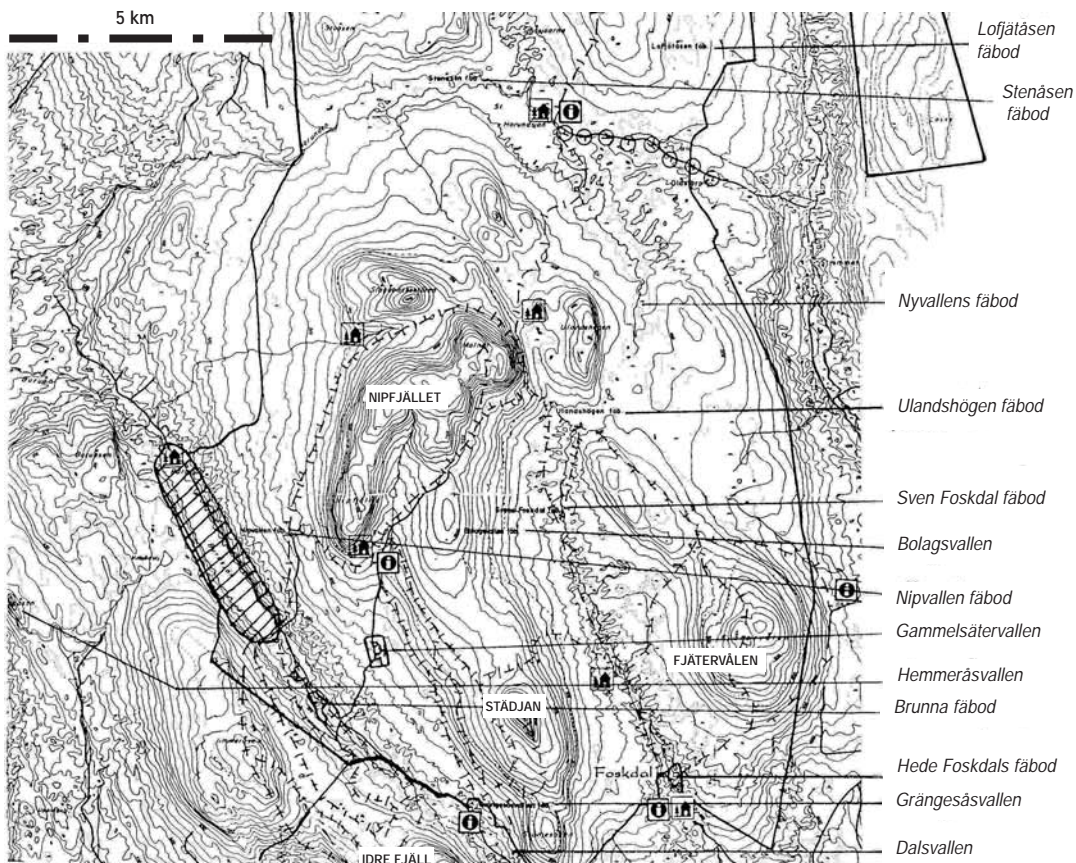
Vill du läsa mer om dessa fäbodnar så kan du gå in på:
< kringelfjordensstugby.se /Kringelfjordsnytt.html >

Runt Stadjan - Nipfjället ligger det 13 fäbodnar med stigar mellan vallarna och till åretruntbostäderna.

Stigarna är väl upptrampade av folk och få. Man bar ryggsäck eller kont och tyngre gods klövjades. Fäbodarnas historia nedan har erhållits dels genom intervjuer med brukarens efterlevande, dels genom Bengt Edgrens insamling av underlag och sammanställning av egna minnen. Mindre sakfel kan möjligen finnas då ingående forskning ej utförts.

Grängesåsvallen

Under 1940-talet bedrevs full fäboddrift i denna fäbod. Det var Emma och Jakob Häggberg, Hanna Söderqvist, Bäcke Per Pålsson med fru Regina, Karin och Viktor Johnsson, Id Per

Persson med fru Maria samt Anna Jönsson, som alla hade kreatur där på vallen under somrarna. Det fanns nu landsväg och detta till trots så "buförde" de alla sina kreatur genom att vandra hemifrån.

Häggberg uppförde under 1940-talet en stuga med rum och kök i något modernare stil än de tidigare timrade stugorna. Det var verkligen ett livligt fäbodliv den tiden. Tidigt på morgonen mjölkades och stökades och

sedan följdes kreaturen ut på betesgången under dagen. Sedan detta var gjort samlades allesammans till "lockkaffe" i någon av stugorna. Lockkaffe drickandet gick i turordning mellan stugorna.

Välkomna till Grövelsjöns Fjällstation

Svenska Turistföreningens sydligaste fjällstation.

Här blandas gamla traditioner och gemytlig miljö med nya fräscha grepp.

Här slutar bilvägen och fjällederna tar vid. Fjällstationen är ett givet utflyktsmål för dig som besöker Grövelsjön.

RESTAURANG OCH CAFÉ

Vår restaurang med Slow Food inriktning har en mäktig utsikt över de norska fjällen.

Ät buffé, à la carte eller ta en fikapaus med kaffe och ekologiska väfflor.

SPA

Unna Er en lugn stund med en av våra sköna behandlingar. - Må gott och ladda nya krafter!

BUTIK

Välsorterat sortiment av friluftskläder och utrustning. Allt vad du behöver för fjällturen. Livsmedel, tidningar, hantverk och souvenirer.

UTHYRNING

Välsorterad uthyrning av friluftsutrustning till vettiga priser. Här finns allt som behövs för fjällveckan.

GUIDADE TURER - TEMAVECKOR

Hela vintersäsongen anordnas turer med färdledare och olika temaveckor. Ring eller besök vår hemsida för information.

www.svenskatouristforeningen.se/grovelsjon

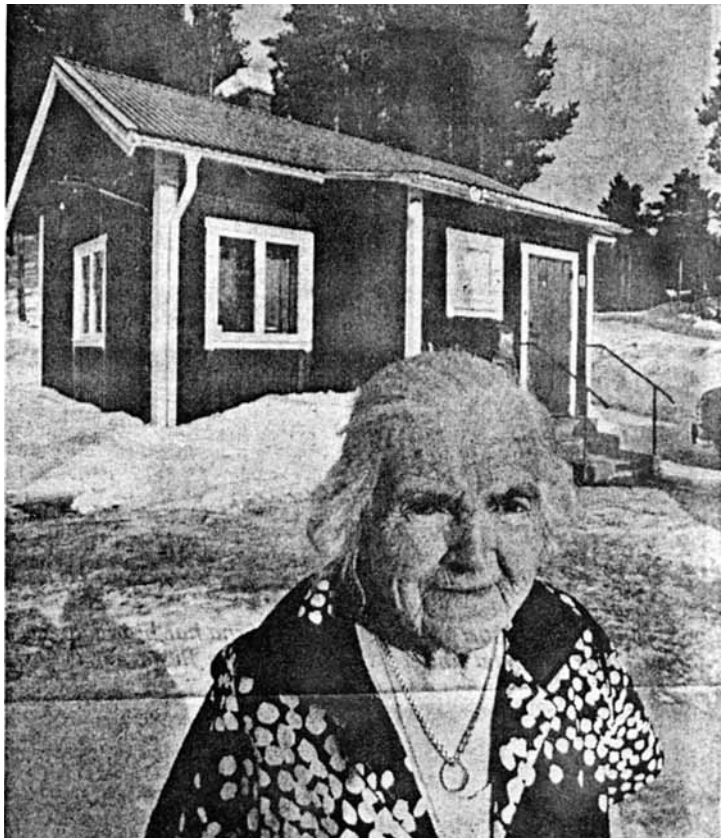

GRÖVELSJÖN

GRÖVELSJÖNS FJÄLLSTATION

Grövelsjöns Fjällstation information och bokningstelefon: 0253-59 68 80

— Här har jag bott sedan 1905 (med undantag för ett år i Falun), berättar Berta Karlsson. Det blir 80 år minns 86-åringen. Men stugan är äldre än så... Falu Kuriren 18 mars 1986

På Grängesåsvallen fanns även ett enkelt pensionat, som förstods av paret Berta och Olle Karlsson.

Det var ett s k annex till Idregården på Idre kyrkby och ägare var Karolina Engdahl och senare hennes dotter. Pensionatet är än i dag kvar på vallen, dock oanvänt samt med ny ägare. Pensionatet innehöll på nedre botten kök samt ett stort serveringsrum. På övre våningen fanns ett antal små logement för övernattnig. Pensionatet har icke undergått någon som helst renovering under alla år.

I början av 1950-talet började man bygga sportstugor i området, dock ej inne på vallen.

Fäbodlivets aktiviteter började den tiden att tyna bort. Hanna Söderqvists barn slutade med att ha kreatur, Anna Jönsson likaså. Efter makarna Jonssons bortgång i början av 50-talet försvann fäbodlivet även där, likaså Bäcke Per Jönsson något senare. Endast Häggberg fortsatte ännu några år, liksom Id Per. Denne sistnämnde arrenderade Idre församlings fäbodställe ända in på 1990-talet.

Grängesåsvallen 1940-talet - Berta och Olle tvättar kläder
Bilderna från Bengt Edbergs arkiv. Fotograf okänd

då hans avtal sades upp och kyrkan lät reparera husen för att användas i kyrklig verksamhet. Därmed var fäbodlivets saga all. Framtidens fäbodvall skulle bevaras enligt beslut av länsstyrelsen. Den belades alltså med byggnadsförbud år 1964. Byggnadsplaner utanför själva vallen har sedan upprättats och ett antal fritids-hus är byggda.

Den gamla fäbodvallen finns kvar, dock icke fäbodlivet,

- som omvandlats till fritidsaktiviteter. Intill vallen har byggts en mindre fritidsby, kallad Stadjans stugby. Landsvägen är en s k vägsamfällighet och är asfalterad fram till vallen. Elektrisk ström finnes numera tillgänglig på vallen. Härifrån kan man också se slalombackar och liftar på Grängesåsvalla. (Idre Fjäll). Från Idre Fjäll kommande turister passera förbi fäbodden på väg upp mot Stadjan.

Berta Karlsson, 86, pionjär inom turistnäringen, Falu Kuriren 18 mars 1986

Berta Karlsson är en av dem som införde turistnäringen i fjällsocken. 86-åringen var släkt med legendariska Karolina Jonsson-Engdahl vilken grundade Grängesåsvallen och Idregården. Berta Karlsson bor sedan 1905 (med undantag för ett år i Falun) i sin röda lilla stuga nere i Idre.

Berta Karlsson, en vital äldre kvinna, berättar gärna om sitt långa liv:

Jag är så tacksam för mitt liv!

Jag föddes på nu rivna Framgården. Kom som sjuåring till Grängesåsvallen för att skura stugor åt Karolina Jonsson vilken fick efternamnet Engdahl när hon gifte sig med en Malungskarl. Framgården hade en gäststuga där vi tog emot folk.

Började skolan 1905 (för 81 år sedan). Då gällde det ofta att pulsa i snö till skolan. Det var inte alltid som någon häst dragit plogen på vägen. Karolina var en väldigt drivande människa. Gäster kom tidigt till Grängesåsvallen, även om vi inte hade så mycket att bjuda på, minns Berta, vilken som 20-åring gifte sig med tolv år äldre Olle.

Olle, han var en duktig karl med brett sportintresse, säger maken vilken blev änka 1980. Min man blev 91 år. Olle fick medaljer för sina idrottsinsatser. Karl min var en av de första som spelade fotboll här i fjällregionerna.

Kunglig skjuts

Glömmer aldrig när en släkting till mej fick reda på att kungen (Gustav V) skulle komma till Idre. Han tog apostlahästarna, och när han trött och varm kom gående mot Idre stannade en bil. – Vart ska du gå? Frågade folket i bilen.

Upp till Idre för att se kungen, löd svaret. – Då är det bäst att du sätter dig i bilen om du ska hinna. Bertas släkting satte sig i bilen.

Det var kungen som bjöd på skjuts!

Forts. Sid. 18

**VI UTFÖR ALLA FÖREKOMMANDE
JOBB INOM VVS!**

**MINDRE BYGG JOBB SÅ SOM
REPARATIONER OCH VATTENSKADOR**

GLASMÄSTERI/VVS BUTIK

Även entreprenad med minigrävare (5ton).
Byter allt inom glas ex: Bilrutor, isolerglas,
stenscottsreparationer, planglas (kittning)
vanliga fönster

Välkommen att kontakta oss
Hattis och Tobbe

Bygg&Vvs Akuten • Särnavägen 142 • 790 90 Särna
byggovvsakuten@gmail.com

Thorbjörn 070-6010176 • Hans-Ove 076-8384575

Forts. Berta Karlsson

Mötte björn

"Mors lilla Olle" i Särna var inte ensam om att möta björn i blåbärs-skogen, minns 86-åringen. Mötet skedde inte så långt från Grängesåsvallen. Jag varnades för att gå ut den dagen. Helt plötsligt stod en stor björn framför mig och glodde. Avståndet oss emellan var obetydligt. Då upplevde jag verkligen björnfrosa. Men så knäckte jag en kvist. Ljudet skrämde tydligen björnen vilken till min stora lättnad lufsade iväg.

En släkting till mig på Gammelvallen sköt tre björnar, fortsätter Berta Karlsson björnminnena från socknen med renen som socken-vapen.

Sätermat

Grängesåsvallen har haft många gäster under åren. Vi serverade sätermat till oftast nöjda besökare.

– Sätermat? Ja, sätermat, bekräftar Berta Karlsson vilken har matsedeln kvar i huvudet.

Sätermat består av:

messmör, kärnat smör, "jönnbröd", plummonkräm med grädde, fläsk, sill och tjockmjölk (långmjölk).

"Falu-kamraterna" låg på träningsläger här på vallen. Backhopparna Erik Rylander (OS-man i Lake Placid 1932) och Eriks släkting Lars, tillhörde dem, och alla skulle de ha mat.

Kändisar på vallen

Grängesåsvallens "gästbok" innehåller namn som Alice och Ewert Karlsson (världsmästaren i karikatyrteckning med signaturen EWK). Rapportchefen Ingemar Odlander och hans kvinna DN:s chefredaktör Christina "Juttan" Jutterström, Astrid Lindgrens bror Gunnar Eriksson och många fler. 1939 fick vi väg till "Vallen". Det innebar fler gäster.

Skidlift på Städjans slutning...

Grängesåsvallen har ingen lift nu. Men det har funnits en, minns en gäst med många besök på Grängesåsvallen. Den liften var unik!

Mors lilla Olle
Illustration från Särna Skogsmuseum

Hus på Grängesåsvallen

Bilden från Bengt Edgrens arkiv

Grängesåsvallen eller Grängesåsvallen? Lite förvirrande, men bägge namnen förekommer ungefär lika ofta. Internet ger ungefär 3000 träffar på bägge...

Liften gick en halvtimme.

När halvtimmen gått började nedfärden på skidor. Under "nedåkingen" var liften stilla. Berta Karlsson har samlat många bilder i fotopärmar inköpta från Ählén och Holm, Insjön. Postorderfirman flyttade till Stockholm 1914. Det var samma år som jag började mitt arbete vid Grängesåsvallen. Ett kärt arbete som varade länge. 86-åringen tillhörde de första anställda på Idregården.

De första liftarna var enkla repliftar som man höll direkt i repet, eller i en stropp.

Bild: Wikipedia

Skidliftens historia i Sverige

- är inte mer än 70 år gammal, men linbanornas historia i världen är betydligt äldre. Den första kända linbanan i Europa byggdes av den holländske arkitekten Adam Wybe mellan befästningarna i Danzig redan 1634.

SÄRNAFFÄRN

**Välkommen till det
"LILLA VARUHUSET"
i Särna - mitt i byn
(fd. Sprängs)**

HÄR HITTAR DU bl.a:

Järnvaror • Färg • Tapeter • Vitvaror • Fiskeutrustning/kort • Kartor • Leksaker • Sodastream • Återförsäljare för Garmin produkter, tillbehör och mycket mer.

Minikafé med gott fikabröd, mackor och korv m. bröd i butiken.

**Vi är även ombud för:
SYSTEMBOLAGET**

**Hamburgare
Vi serverar hamburgare.**

**Nu även solarium
bara att boka en tid.**

HÅLTAGNING - PIERCING
Vi tar även hål i öron för örhängen etc.

Särnaffärn • Särnavägen 33 • 0253-104 30

FOSKDALSVALLEN

Gammalt vykort. Fotograf: Möjligen Jacob Johnson, Idre

Hede Foskdal öster om Städjan

Första bebyggelsen där kom troligen i slutet av 1600-talet. En ostform med inskription 1722 har hittats där. Fem olika "vall-lag" fanns under den aktiva tiden av fäbodlivet. Fäbodkullorna turades om att valla korna i skogen. Korna hittade mestadels hem till fäboden på kvällen. Som mest var det omkring 25 kreatur där under somrarna. Det var under 1940-talet. Även hästar gick på bete tidvis på vallen och i dess närhet.

I dag (2014) så har sonen Stig tagit över och har ett tjugotal fjällkor på vallen, men Sonja är kvar och hjälper till. Vissa dagar kan du köpa kaffe och jönnbröd lagad över eld, och inte minst köpa gott hemsmör av Sonja.

Lockaffe

Sonja berättar att när hon var barn så fanns det en sed att i turordning varje dag dricka s k lock-kaffe i någon av de närbelägna fäbodstugorna. Det var spännande att som barn sitta och lyssna på flickernas prat och historier, minns Sonja.

Vägen gjorde fäbodlivet lite enklare. Landsvägen färdigställdes i början av 1920-talet. En av delägarna i vallen, Erik Lingman från Särnaheden, har varit åretruntboende fram till 2002. Många ortsbor och turister har kommit till Hede Foskdal för att beskåda den fina fäboden och dess utsikt mot fjällen och för att bestiga Städjan.

Någon gång under 1800-talet blev "Tysk-Haralds" maka i Särna ägare till en del av fäbodmarken, där dottern Sonja Spånberg bufört ända till för bara något år sedan, och sett till att det gamla fäbodlivet lever kvar med ett antal kor och allt vad som krävs av en fäbodkulla".

Bolagsvallen, norr om Hede Foskdal

Storälvdals skogsbolag i Norge eller eventuellt Korsnäs AB lär ha byggt denna fåbodvall någon gång i slutet av 1800-talet. På Idre fanns en större gård kallad Bolagsgården, där en från Norge inflyttad familj, Ola Paulsrud, bodde några år. Denne Paulsrud var förvaltare av bolags-skogen.

Fåboden fick namnet Bolagsvallen och blev fåbod åt Paulsrudds. Efter ett antal år uthyrdes fåboden till en familj Edvin Malmberg, som även denne slutade med fåbodlivet.

Svens Foskdal, ca 1 km norr Bolagsvallen

Korsnäsbolaget lär ha byggt där från början. Första brukaren var Sven Svensson från Lia i Idre. Denne Svensson gav vallen namnet Svens Foskdal. Det har varit två familjer där under somrarna, båda med kreatur.

En brukare var Hed Jöns Persson. År 1927 flyttade Olov Pålsson från Lia, Idre, dit och köpte husen. Amanda Jönsson, Idre, som även ägde hus där på vallen, slutade med fåbodlivet på 1960-talet. Pålssons slutade med detta år 1979. Lerbäck Olov Olsson arrenderade där en kortare tid. Nuvarande ägare till marken är länsstyrelsen.

Byggnaderna är kvar i privat ägo och brukas som fritidsställen. För att komma dit så åker man till Nipfjällets övre parkering och vandrar efter stigen ned i dalen.

Ovan, Bolagsvallen. Nedan: Sven Foskdalsvallen

Bilder från Bengt Edgrens arkiv

Nyvallens fåbod, belägen mellan Lillfjärens by och Harundsjöarna

Johan Nilsson har troligen byggt denna fåbod och även brukat den ett

antal år. Ortsborna kallade stället för Styggvallen. Numera är här öde och inga hus finns kvar.

Brunna fåbod, belägen ca 1 km söder Burusjön

Brunna fåbod. Vykort - Bilden tagen av Bruno Westerdahl Storsäterna

Här idkade Halvar Hansson från Idrebyn fåbodskötsel, likaså Helmer Wallmo från Höstsäterna samt Olof Knutsson från Idrebyn. Wallmo slutade först med att ha kreatur där. Efter Halvar Hansson fortsatte Edit Hansson och Jöns Pålsson med fåbodlivet tills omkring 1990.

Edit hade ett 20-tal kor på vallen sommartid. Efter Knutsson tog dottern Karin tillsammans med maken Gustav fåboden. Då Karin blev ensam skötte hon fåboden med den äran i många år. Hon hade hästen kvar, med vilken hon utförde tyngre arbeten bl. a. vedkörning. Vid fåboden har under åren byggts ganska många fritidshus.

Dalsvallen, belägen sydväst om och nära Grängesvåla

Elin och Eribert Eriksson från Häggesundet hade fåbod här ett antal år. Det var omkring 6 km från hemmet att gå efter skogsstigen. Senare byggdes en skogsbilväg från Brattströmmen och då förkortades vandringsstigen till kanske ett par km. Fåboden är numera ett fritidsställe med ny ägare.

Emretssons gräv & entreprenad AB

JAG UTFÖR ALLA TYPER AV GRÄVJÖBB:

Schaktning för husgrunder
Dränering • Dikning
Kabel- och rörschakter
Enskilda avloppsanläggningar
och mycket mer...

Jag utför även:
Buskröjning vid vägkanter
Snöröjning

KOSTNADSFRI KONSULTATION
30 års erfarenhet av mark- och anläggningsarbete ger dig trygghet och kunskande.

Välkommen att höra av dig
Mats Emretsson

Emretssons Gräv & Entreprenad | Särna-Idre AB
Hallonstigen 4 • 790 91 Idre Telefon: 0253 - 205 89 • Mobil: 070 - 258 06 08
E-Post: mats@emretssons.se • Hemsida: www.emretssons.se

Stenåsens fåbod

Foto: H. Forsslund. (Bilden är bearbetad)

Stenåsens fåbod, belägen vid norra sidan av Harundsjön, även kallad Stenåssjön

Till Stenåsens fåbod kommer man på en bilväg från väg 311 fram till Stenåssjön, (eller St. Harrundsjön som det står på en del kartor) varifrån vidtar båtfärd eller vandring. Vandringssträckan är mycket vacker.

Stenåsen är en gammal fåbod- och bosättning, som bl.a. ägts och brukats av hemmansägaren Löfhög Ola Olsson från Lillfjäten. Driften upphörde omkring 1960.

En ingående studie av fåbodens uppkomst, historia och kultur finnes upprättad av en professor. Dennes uppsats har funnits i Elin och John Jonssons hem i Lillfjäten. Studien lär väl finnas kvar hos de efterlevande.

Lofjätåsens fåbod väster om Fjätbodarna vid väg 311

Fåboden byggdes troligen av hemmansägaren Johan Nilsson i Lillfjäten och han hade säterdrift där ett tag. Lars Svensson var nog den siste fåbodbrukaren från orten där. Länsstyrelsen äger numera delvis marken. Johan Nilssons son, Per Nilsson, äger del i denna fåbod. Försök har gjorts med fåboddrift på senare år, men man fick inte tag i folk för detta arbete utan år 2001 blev fåboden öde igen, trots en ganska så omfattande renovering av byggnaderna. Sedan några år är fåboden åter i bruk. Det är Charlotta Rosberg från Älvdalen som har fjällkor och getter på vallen. Charlotta hälsar besökare välkomna även 2015.

Ovan, Gammelsätervallen. Nedan: Nipvallen

Foto: Bengt Edgrens arkiv

Gammelsätervallen, som genomkorsas av vägen mot Nipfjället

Årtalet 1919 finns inristat i en liten timmerbod och därav kan man antagligen säga att just den tiden så uppbyggdes fåboden. Hed Per Persson var nog den som först byggde sig en fåbod där. Övriga ägare till marken var Erik Hjelte och Olof Kristoffersson, Idre. Alla hade fåbodliv där under sommaren. Persson arrenderade mark i fåboden Grundagssätern vid Foskros för att få bete åt sina kreatur en viss tid. Kristoffersson vägrade få sin mark införd i en byggnadsplan och uppförde en stuga åt sig som bostad och serveringslokal. Alma Kristoffersson skötte kaffeserveringen.

Det blev fler och fler nya fritids- hus på vallen.

Priset på tomtmarken var först bara några kronor för att senare stiga till nära 100.000 kronor. I dag är väl priset det mångdubbla. Vägen är numera bra underhållen och belagd upp till första parkeringen.

Därefter är det grusväg ut på fjället som underhålls av kommunen.

Nipvallen på Nipfjällets västsida

Ingen bilväg leder hit utan man får vandra efter stigar. En sådan går ut ifrån Nipfjällsparkeringen, en från Burusjöns sydspets och en från ett båthus ungefär mitt på sjön. Det är en vacker fåbod med milsvid utsikt västerut och mot söder.

Det finns många byggnader på vallen, bl a en lada från 1700-talet. Det äldsta bostadshuset, parhuset på bilden, byggdes 1869 av Idres förste kronojägare Paul Strand som tillsammans med hustrun Beata drev fåbodbruket under flera decennier. En av döttrarna, Sara, övertog huset som fritidsställe. Det har flitigt besökts av hennes släktgren, Söderlunds, liksom ingifte sångarpastorn Artur Eriksson.

Paul och Beata Strands son, Adolf, föddes på Nipvallen. Han byggde sig så småningom en egen fåbodstuga och tillsammans med hustrun Margit drev de fåbodbruket under flera decennier. Numera är det deras söner Hans och Hennings efterlevande som tagit över.

1922 byggde Los-Pelle Håkansson en fåbodstuga på vallen. Efter Pelle övertog sonen Axel med hustrun Olga fåboddriften.

Olgas bror Oskar Knutsson var på vallen ganska mycket och hjälpte till med vedhuggning och dylikt.

Kyrkoherden E K W Kjellgren byggde 1930 en fritidsstuga, liksom senare också döttrarna Gunborg Rosén och Sylvia Eisene.

Gunborg och Sylvia med familjer vistades där lång tid under sommarledigheterna. Sylvia fick här bra inspiration i det att hon skapade Idres souvenir – **Nipgubben**.

I närheten finns en bra hjortronmyr, som blev kallad Prästmyren.

Högt upp i slutningen av Nipfjället finns ett gammalt björnide. Fåboden är ett omtyckt utflyktsmål för turister som färdas Nipfjället runt.

Särna-Idre-Grövelsjön ett ovanlig fåbodtätt område - men det är glest mellan bodarna...

Låter som en motsägelse, men det är faktiskt så det förhåller sig. Det finns väldigt många fåbodnar och rester av bosättningar. Men området är så vidsträckt och fåbodarna ligger utspridda. Det skulle säkert ta tre eller fyra somrar att besöka alla till fots. Det finns de som ligger många kilometer från närmaste farbar väg.

Underlaget till texterna om fåbodarna i Stadjans närområde skrev Bengt Edgren ner 2004.

Till några av fåbodarna har jag skrivit in aktuella text. Annars kan det ha hänt en del både vad det gäller upprustning- och även "nedrustning" av byggnader. Ägandeförhållanden kan också vara ändrade.

FÅBODVANDRINGAR, KÅSERIER OCH BERÄTTELSE...

Mera kåserade text och vandrings-tips till några av de mer spännande fåbodarna i Särna-Idre-Grövelsjöområdet har jag skrivit om i tidigare-nummer av Kringelfjords-Nytt. Är du intresserad av att läsa dessa och få fina vandrings/utflyktstips?

På vår hemsida du hittar du:

Lofjätaens Fåbod: (Kringelfjords-Nytt sommaren-13). **Stenåsens Fåbod:** (Kringelfjords-Nytt sommaren-12).

Hede Foskdals fåbod: (Kringelfjords-Nytt sommaren-08).

Skärvallen (Kringelfjords-Nytt sommaren-14). **Lissåvallen** (Kringelfjords-Nytt sommaren-11).

Stenvallen (Kringelfjords-Nytt sommaren-09).

Valdalsbygget (Kringelfjords-Nytt sommaren-13, och vintern-13/14).

Jag vill passa på att skicka ett stort tack till Leif Östergren.

Leif har bistått mig med några av de vackraste bilderna i detta nummer. Bl.a. omslagsbilden som nog är en av de bästa som tagits av Stadjan. Leif har tidigare bott i Särna och idag återkommer Leif tillsammans med sin fru ofta, både sommar som vinter för skidturer och vandringar. Många gånger till de mest avlägsna platserna i vårt område. Alltid med kameran förstas!

Jag besökte Leif i Mora nu i oktober - för att titta på lite bilder och få mig några historier till livs.

Leif har tagit många fina djur & naturbilder, bilder som skulle göra Martin Åmternäs i "Mitt i naturen" på SVT grön av avund. Inte nog med att Leif (till skillnad från vissa andra) även lyckas få se djuren. Inte bara gå runt i skogen och prata om dem. Leif lyckas även med att fånga dem på bild på ett mycket konstfullt och naturligt sätt. Även sådana rariteter som Björn, lo, djärv, varg med flera. Leif är sannerligen en konstnär med kameran som pensel. Många av de vackraste vykorterna du hittar här uppe har Leif plåtat och redigerat originalen till.

Vi har bytt
till
Gulf Idre

(Annars är allt sig likt!)

Vi har fullserviceverkstad,
däckverkstad, släpvagnsuthyrning

Biltillbehör. Bildelar ordnar vi på i regel en dags leverans tid.

Drivmedel, livsmedel, smörgåsar,
korvmenyer, videdouthyrning mm.

Hyr bil hos oss

Tag tåg och buss till upp till Idre.
Bilen står här och väntar på dig.
Tryggt, enkelt och säkert.

ÖPPETTIDER
Vardagar 7 - 21
Lör, sön 8 - 21

IDRE
petroleum

Välkommen till Gulf Idre

Macken mitt i byn

Byvägen 24 • 790 91 Idre • Tel. 0253-20112

MILJÖSMART!

Nippgubben levde i skrönnornas värld. Vaken och piggög, klurig och rund om magen sågs han vid Nipfjällets västsluttningar just där skogen står tät. Som barn hörde Sylvia Eisene skrönnorna om Nippgubben och fångades så till den grad att hon senare i livet tecknade den lille gubben. Nu står Nippgubben staty vid Trollvägen på Nipfjället och håller ett plirande öga på alla fjällvandrare. På bilden har han sällskap av Sylvia Eisene, berättar Christina Ejdervik som skickat in bilden.

Hemmets veckotidning 1994

Nippgubben & Trollvägen

I texten om Nipvallen omnämns "Nippgubben"

NIPGUBBEN

Om Nippgubben kan följande noteras: Turistföreningen i Idre hade på sin tid efterfrågat en "Idresouvenir" och bland andra bidrag utsågs Nippgubben som sådan.

Det var läraren Sylvia Eisene i Idre, som kommit på denna och som det visade sig skulle bli en fin figur för sitt ändamål. En naturtrogen staty av Nippgubben, tillverkad av cement, finns att beskåda intill Nipfjällsvägen strax ovan trädgränsen.

Sylvia avled vintern 2010.

NIPGUBBEN

Foto: Leif Östergren

TROLLVÄGEN

Trollvägen är en gammal känd företeelse bland ortsbefolkningen. Men fenomenet blev riktigt känt först när bilturismen upp på fjället kom igång på allvar.

Du som inte redan provat på Trollvägsfenomenet kan prova det med bilen i sommar.

Du kör Idrefjällsvägen förbi avfarten till Idre Fjällanläggning och upp till Nipfjällsparkeringen. Där fortsätter du "Sommarvägen" över kalvfjället några hundra meter tills du kommer upp på ett litet backkrön där sedan vägen går ner mot en vägtrumma över en liten bäck.

Halvvägs ned i backen sitter en skylt med texten "Trollvägen". Där stannar du, frikopplar bilen och du skall märka att bilen börjar rulla bakåt och uppför! Ingen jag pratat med har kunnat ge en riktig förklaring till fenomenet. Man har försökt med att det är en synvilla. Den förklaringen känns inte relevant då det längst ner i backen rinner en bäck under vägen. Då borde enligt min mening vattnet rinna i diket uppför vägen?

Mitt första möte med fenomenet var när Mina barn Lina & Gustaf var 10 år.

Familjen skulle ta en tur efter kryssleden från Nipfjällsparkeringen och någon kilometer bort efter leden mot Ulandsstugan. Vi kom till backen ner mot den lilla bäcken. Den lilla vägs-träcken som vi i dag vet kallas "Trollvägen".

Vi förväntade oss att vi skulle få lite extra skjuts i utförslutet, men nej då, vi fick ta i ordentligt för att ta oss ner! Min då tioåriga dotter Lina, blev helt rasande när hon fick kämpa på för fullt för att komma ner. Lina blev så arg att hon slängde skidorna och skrek: — "det här är inte klokt! jag struntar i er gamla skidåkning, det går inte ens att åka nedför!"

Vi hade alla upptäckt svårigheten men ingen annan sa något, kanske beroende på att vi inte tyckte att vår känsla kunde vara riktig utan vi skyllde i stället på föret.

Jag har inte funderat så mycket mer på saken förrän jag tittade i en vetenskapstidning i väntrummet hos min tandläkare.

Där hittade jag följande artikel:

HÄR TRILLAR FLASKAN UPPÅT
Områden där tyngdkraften inte tycks gälla gåckar fortfarande forskarna.

FENOMEN: Vid Nemi, en liten stad 50 km söder om Rom, ligger en backe som inte är helt normal. Flaskor och burkar som läggs på vägen vid Arriaciabacken, rullar uppåt, bilar som frikopplar gör det samma.

Fenomenet är inte unikt

Liknande platser är kända från fler områden i världen. Man har gjort många försök att förklara dessa "backar". Skeptikerna anser dock att fenomenen bara är synvillor. Backarna ser ut som de går nedåt, men lutar i verkligheten uppåt. En mer exotisk förklaring går ut på att det inne i backarna finns meteoritstenar. Dessa skulle sända ut mystiska strålar, som förändrar tid, rum och tyngdkraft.

En mer sansad - och förmodligen mer täckande förklaring

- säger att de mystiska backarna innehåller mycket tungt material. Det betyder att backens tyngdkraft är starkare än det omgivande området. I stället för att dras nedåt som normalt, kommer föremål i närheten att dras i riktning mot det tunga materialet.

Om de befinner sig högre upp än det omgivande materialet blir resultatet att saker rör sig uppför backen.

Vad tror du?

Prova själv i sommar och skaffa dig en egen uppfattning. Ingen vetenskaplig "diagnos" har vad jag vet kunnat ställas.

Min dotter Lina är nu vuxen sedan många år, och när detta ämne kom upp en kväll i stugan för något år sedan bestämde Lina sig för att kolla upp det hela på Internet.

LINAS RESEARCH

På engelska kallas fenomenet "Gravity hills"

Lina har gjort en liten översättning på en redogörelse för fenomenet som hon hittade på Internet. På engelska kallas fenomenet *Gravity hills*. Tydligt hade någon varit på just Nipfjället med något modernt tekniskt instrument och sett att det faktiskt rörde sig om en synvilla. Lina hittade även experiment från t.ex USA där man visat på samma sak.

Gravity hill (tyngdkrafts-backe)

En gravity hill (också känd som gravity road), dvs "tyngdkrafts-backe" eller väg, är en plats där det kringliggande landskapet skapar en synvilla där en väldigt svagt lutande nerförsbacke faktiskt är en uppförsbacke. Vilket gör att en bil som frikopplas verkar rulla uppåt. Det finns hundratal kända sådana platser runt om i världen.

Förklaring

Lutningen på en "Gravity Hill" är en synvilla, och tyngdkraften har ingenting med det hela att göra. Lokala guider kanske vill göra gällande att oförklarliga naturliga, eller till och med övernaturliga krafter ligger bakom, men verkligheten är mindre exotisk. Den viktigaste faktorn som bidrar till illusionen är en helt eller nästan helt

skymd horisont – utan horisont, eller om horisonten inte är horisontell, är det svårt att bedöma lutningen på en yta, eftersom det saknas en pålitlig referenspunkt. Objekt som man normalt skulle anta är mer eller mindre vinkelräta till marken (som träd) kanske faktiskt lutar, vilket uppväger den visuella referenspunkten.

Dessa "övernaturliga platser"

- brukar också ha namn som "Haunted Hill" (hemsökta kullen), "Magnetic Hill" eller "Antigravity Hill", vilket visar hur lokal folklore tillskriver områdets ovanliga egenskaper till sådana "mysterier" som övernaturlighet eller magnetism. Men, som namnen också antyder, hittas dessa områden i typiskt bergslandskap, vilket föranleder skeptiker att tro att den verkliga effekten som upplevs är en synvilla.

Forts. sid 22.

Forts. Trollvägen...

Detta beroende av att mindre lutande mark tolkas av ögat som horisontell, särskilt när ingen avlägsen horisont är synlig som referenspunkt.

Även om människor också har balanssinne för att bestämma markens lutning, så kan visuella ledtrådar överskugga balanssinnet, särskilt om lutningen är flack.

Det är första gången Sveriges vackraste enskilda väg korats och bilden på vinnarvägen har tagits av tidningens säljledare, Kjell Landén.

På andra plats i tävlingen kom en väg i Vindelns kommun och på tredje plats en väg i Linköping.

Syftet med tävlingen är att det arrangerande riksförbundet vill uppmärksamma det faktum att två

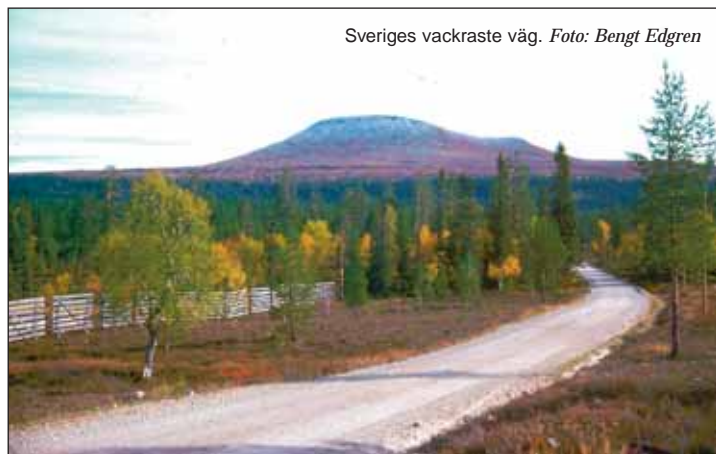
Viktig turistväg byggs 1940

År 1940 byggdes landsväg i Brunnsdalen mellan Grängesåsvallen och Fjätvägen, ca 6 km lång. Kronojägarna Olle Bergström och Edvin Söderlund var arbetsgivare. Allt arbete utfördes för hand. Inga maskiner användes. Det var arbetslag, två personer, som använde hacka, korp, spade samt skottkärra. Ett tungt arbete, som avlönades på arbetsplatsen av kronojägarna.

Man kunde nu ta sig med bil till vägen från Idre över Tannen i lutningen österut, där vägen delar sig, med en enastående utsikt mot Städjan och Nipfjället.

Just på den platsen hade kommunen ordnat med en sopstation med containrar av olika slag med nedskräpning och viss lukt som följd. (Jag tror att många av oss "Urkringelfjordare" minns dessa gröna containers).

Ur turistsynpunkt var det inte trevligt, varför Bengt Edgren tillskrev vederbörande om en förändring. Efter ett par år så flyttades sopstationen därifrån och utsikten blev fin till allas belåtenhet vid Sveriges vackraste väg.

Sveriges vackraste väg. Foto: Bengt Edgren

Städjan har gett oss Sveriges vackraste väg...

Falu-Kuriren den 3 april 2003 skrev följande om vägen:

"Vackraste vägen bär till Städjan. Sveriges vackraste enskilda väg finns vid foten av Idrefjäll och tillhör Grängesåsvallens samfällighetsförvaltning".

Det konstaterar Riksförbundet Enskilda Vägar efter en riksomfattande tävling.

tredjedelar av Sveriges vägnät består av enskilda vägar öppna för allmänheten. Därtill vill förbundet visa uppskattning för de hundratusentals människor, som med ideella insatser gör det möjligt för den breda allmänheten att använda vägarna.

Det kan tilläggas att Sveriges vägnät består av 9.800 mil statliga vägar, 3.700 mil kommunala gator och vägar och cirka 28.400 mil enskilda vägar.

Ovan: Kronojägarna Olle Bergström och Edvin Söderlund. Tv. Fjärringsman Bengt Edgren

Foto: Bengt Edgrens arkiv

Tv. Fjällvägen upp mot Nipfjället en påsk, troligen på 60 (70)-talet. Som synes en populär väg redan på den tiden.

Foto: Bengt Edgren

STEFAN WALL ÅKERI AB

GRUS, GÅRDSGRUS, SAND
- direkt till din tomt eller bygge.
CHAKTNING • GRÄVNING
PLANERING • SNÖRÖJNING
SKOTERUTHYRNING, FÖRSÄLJNING

GUIDADE SKOTERTURER

HYR SKOTER och kör själv eller **HÄNG MED PÅ SKOTERSAFARI**

UTHYRNING: skotrar, pulkor, kälkar, kläder och vedeldad pool.
SERVICE OCH FÖRSÄLJNING: skotrar - Yamaha, nytt & begagnat.

Tel. 0253-310 77 • Mobil. 073-08 55 602 • hem.passagen.se/skoterturer

Fjätervålen
-toppen i Idrefjällen!

Välkommen till härligt rolig skidåkning, -du har en av Dalarnas bästa backar nära dig!

När du står på Fjätervålen med sina 1002 meter över havet bjuds du på fantastisk utsikt över en storslagen fjällvärld i norra Dalarna, Härjedalen och Norge. Dessutom har du framför dig 18 härligt slingrande pister i olika svårighetsgrad, från de 3 km långa, lätta nedfarterna till de svarta, branta som den alpina eliten kastar sig utför i internationella tävlingar i Storslalom och Super G.

Att både tävlingsåkare och barnfamiljer trivs i Fjätervålen beror kanske på, förutom på skidåkningen förstås, att här är det lugnt och avkopplande. I Fjätervålen har vi valt att värna om den naturliga och avstressande miljön, vi har t ex valt bort reklamskyltar i backe och lift.

Att den naturnära känslan ska få råda är en del i affärsidén. Fjätervålen ägs av 400 aktieägare, alla med anknytning till området. Vi som äger anläggningen och har våra stugor här vill så klart dela med oss av vårt vinterparadis. Här finns gott om plats i backar och spår, och liftkö är ett okänt begrepp. Ibland måste man ändå stanna till och klappa lifthunden, byta ett par ord med liftvärdarna, gå in och titta på skidnyheter i Skidshopen eller ta en fika framför brasan i Vårdshuset, om inte annat så för att vila benen mellan åken. Här får du maximalt med skidåkning och den rekreation som är så välbehövlig i vintertider.

Välkommen!

SPORTSHOP • SKIDOR • SKIDUTHYRNING • BOENDE

Allt för en lyckad vinterupplevelse!

Öppet alla dagar 9-18 • Centralt i Idre by

*- Idres mest
prisivärda
familjepaket*

Skiduthyrning & shop

Kunnig personal guidar dig rätt bland marknadens främsta varumärken och modeller av skidor, pjäxor, skidkläder och andra tillbehör.

Längd • Tur

Här kan du både köpa och hyra allt för din längdupplevelse.

Vandrарhemsboende

Bästa tänkbara läge centralt i Idre by.

Pris från **100:-/pers/dygn** i 4-bäddsrumsrum.

Stugboende: Vi erbjuder även stugboende i samarbete med AB Idre Arnes.

SÄTILA
Mössa, skicross
399,-

Googles
från 399,-

HEAD
Agent Black
995,-

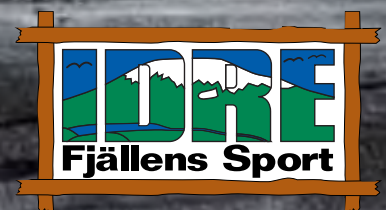

NYHET!
Känn dig trygg
i backen, hyr
ryggskydd!

VÅRA VARUMÄRKEN:

MADSHUS • ALPINA • ELAN • DYNASTAR • HEAD • HESTRA
KOMBI • ROSSIGNOL • FISCHER • LANGE • BJÖRN DÄHLIE
FJÄLLRÄVEN • BULA • SÄTILA

Tel 0253-203 08 • www.idrefjallenssport.se

Förenings- nyheterna

Ordföranden har ordet...

Hej go vänner!

Ännu en topp-sommar har nått sitt slut. Blir det lika kallt i vinter som det var varmt somras, då får vi nog skaffa polarstål!

En sak är dock säker - I vinter kan vi ta ut "svängarna" ordentligt!

I alla fall i våra "nya" välpreparerade skidspår. Detta i och med bildandet av: Kringelfjordens Ideella Skid- & Friluftsförening.

Nu har arbetet med bl.a. skidspår eskalerat från en redan hög nivå till minst sagt storslagna höjder.

Mer om detta berättar Hans om på nästa sida.

Gå med i Skid- & Friluftsföreningen och dra ditt strå till stacken. (om du inte redan är medlem förstås).

Det är roligt att medlemmar lägger ner så mycket tid och arbete för att göra vår vackra fritidsby ännu bättre. Alla vi husägare i Kringelfjorden tjänar på att gå med i vår Skid- & Friluftsförening!

Mycket mer än bara skidspår

Föreningen arbetar för att på olika sätt öka aktivitetsmöjligheter och trivsel i området, vilket gör Kringelfjorden attraktivare, och det i sin tur höjer värdet på våra fastigheter. Förutom allt som redan är på gång, så finns planer bl.a. på ett sk. utegym vid brasudden.

Anmäl dig på vår hemsida

> medlemssidorna > Skid- & Friluftsföreningen > Jag vill bli medlem.

Inträdesavgiften 1,000:- som också inkluderar årsavgiften år ett. Att inträdesavgiften är hög är för att finansiera vårt inköp av föreningens pist/spårmaskin etc.

Nästa årsavgift bestäms av årsstämman. Då vet vi också vad vi har för utgifter och kan presentera ett budgetförslag. En trolig årsavgift per fastighet blir ca 350-500:-/år/fastighet.

ÅRSMÖTET

Årets samfällighetsstämma hölls i

en ovanligt trevlig och positiv atmosfär. Stämmoprotokoll, budget, utgifts- och inkomst, debiteringslängder finns att hämta under "medlemsidor" på vår hemsida.

Frågor gällande Kringelfjorden och vår verksamhet

kan du ställa till föreningen via "kontakt" på vår hemsida: www.kringelfjordens-stugby.se

Tack alla glada och hjälpsamma Kringelfjordare!

Sist men inte minst vill jag tacka alla frivilliga som ställde upp på arbetsdagen (och ett par dagar efter). Ett stort tack vill jag även ge våra media redaktörer, Carina Björklund Ström och Hans Forslund för det fina arbete de gör med hemsida och tidning. Deras arbete ger inte bara trevlig läsning och information för oss Kringelfjordare. Det skapar även en positiv bild av vår fritidsby, en bild som når långt ut i landet. Något vi alla har glädje av.

Vad som hänt inom vårt område sen sist, och lite om vad som komma skall, redogör vi för här nedan.

Med önskingar om en lika fin vintersäsong som föregående.

Kurt Pettersson

Ordförande

VA-SYSTEMET

Va-systemet fungerar med utmärkt godkänt enligt miljökontoret i Älvdalen. Vi har nu ett ny reviderat egenkontrollprogram för både vattenverket och reningsverket. Vi har även åtgärdat några läckage på avstängningskranar samt lagt nya värmeslingor där sommarsens blixtnedslag orsakade att vatten trängt in.

VÄGAR/SNÖRÖJNING

Vi har samma snöröjare som i fjol. Om du har synpunkter på snöröjningen kontaktar du Kurt Pettersson på tel. 070-601 90 24

AVVERKNING/SLYRÖJNING

Har skett även i sommar. Både efter skidspår, park och grönområden. under kommande sommar kommer vi att fortsätta att röja det vi hinner. Vi kommer även att ta ner en del träd som står olämpligt eller är mogna för avverkning. Allt för att slippa se vårt vackra område växa igen och hålla det ljus och trivsamt.

PARKOMRÅDET/BRASUDDEN

Arbetet i- och runt brasuddsparken har fortsatt även denna sommar. Bl.a. har vi röjt och planerat marken för vår nya raststuga/kåta som Hans satt upp. Mer om detta på nästa sida.

Det var full fart på arbetsdagen, både i skogen och i byn.

Ja, inte bara på arbetsdagen utan även dagarna efter. Dessutom har Stig, och Kurt Petterson tillsammans med Göran Edlund tillbringat många av sommarsens dagar i skogen för att Skid- & Friluftsföreningen skall ha fint underlag för den nya fina spårmaskinen som skall ge oss härliga spår i vinter. På nästa sida kan du läsa när det kommer att spåras.

Foto: Bilderna ovan, H. Forslund. Bilden nedan, G. Eriksson

SKIDSPÅREN

Information om skidspår, och när de kommer att köras upp kan du läsa om på nästa sida.

PULKABACKEN

Uppifrån Näverbäcksvägen ner mot Stortjärnsringen skall vi försöka få den nybildade Skid- & Friluftsföreningens "piststörer" Jan-Ivar Rustad och Göran Edlund att preparera i vinter.

Hur det blir med kvällsbelysning vet vi i dagsläget tyvärr inte.

Birger Ormset som är närmaste granne med pulkabacken och som välvilligt bjudit på såväl ström som strålkastare, skall troligen flytta.

NYÅRS BRASAN

Nyårsbrasa med glögg och korvgrillning blir av traditionsenligt kl. 17 på nyårsafton. Det är vår "Nyårsgrupp": Torbjörn Stridh, Paul Haberman, Christer Mohlin som ansvarar för arrangemanget även i år. Glögg och grillad korv bjuds det sedvanligt på. I år har vi även en jättekåta med eldstad, bord och bänkar mm. på plats.

Tar du med några facklor eller "förskotts-raketer". Tänk då på att ha bra säkerhet och låt inte barnen skjuta av raketerna.

Obs! Th. i tälktåtans öppning jag har hängt en brandfilt. Bara rycka i de nedre banden så vecklas filten ut.

Sommaren bjöd på många väderöverskningar, - både goda och dåliga!

Inledningen var minst sagt kall. Jag & Eva åkte på midsommarraftonens morgon från Stugan i Kringelfjorden, upp till en kompis bröllopsfest i Skogsnäs. Ett f.d. skogskollektiv från det glada 70-talet. En spännande och mycket annorlunda by (och inte minst bröllop), vackert beläget vid Fjällsjöälvens strand.

Resan bjöd på "aprilväder" +2° i Kringelfjorden, +5° i Östersund, +10° i Skogsnäs. Tre snöbyar norr om Östersund bjöds det också på. Kanske kunde ha varit ok om det var i början på maj. - **Nu var det i alla fall midsommarrafton!**

Trots det kalla och regniga vädret så blev det en av de mest minnesvärda bröllopsfester vi varit på. Ett bröllop och en by som inte liknar något annat vi upplevt. En fest med trevliga aktiviteter som pågick i dagarna två, med färgstarka bröllopsgäster! Ett besök i en annan tid! (Tack Agnes och Tomas om ni läser detta).

28-31 grader blev det sedan i flera veckor - med åska och stormbyar. Frukantvärda nästan dagliga åskväder. Åskan slog ner runt om i Kringelfjorden. Trädtoppar tog eld uppe på berget vid Näverbäcksvägen, i stugbydalen strax nedanför min stuga klövs en fullvuxen tall av blixten, uppifrån och ner.

Eldslågor slog ut från varmvattenberedare och höll på att skrämja slag på nödiga toalettbesökare. Värmekablar i vattenledningar blev strömförande och sprack och började läcka vatten. Både i stugor och vårt huvudnät. Kylar, frysar, mm. slogs ut med stora kostnader för både husägare och förening.

Som om inte det var nog så släppte Fortum den 3:e augusti på för mycket ström efter ett kort strömbrott, vilket fick till följd att många av oss som klarat oss från åskvädersskador, fick vår beskärda del av förstörd hemelektronik. I mitt hus gick nästan alla säkringar och i vårt nyrenoverade badrum brann den nya fläkten upp, och min bärbara dator slocknade för gott!

Fortum har lovat betala räkningen från Jones El för felsökning och installation av ny fläkt. Min bärbara dator vill man inte ersätta innan jag har haft den inlämnad på hos ett service företag och företaget kan bevisa att det var just strömspiken som orsakade haveriet. Jag skulle själv stå för kostnad av felsökningen.

Har nu fått en ny dator i present av min son, så jag tror jag kanske ger tusan i Fortum när det gäller datorn.

Stormfälda träd stängde oss inne! För att vi riktigt skulle förstå att vårt slösaktiga miljövidriga leverne retat upp moder natur så fnös hon till rejält någonstans nere vid

Hedfjorden. Vi var ute på altanen och just tänt grillen denna varma vindstilla kväll, då Eva min fru säger hör, vad kan det vara? och titta vad luften ser konstig suddig ut bortom brasudden!

Jag fattade intuitivt att något farligt var i görningen. Vi kastade oss över grillen och han precis få ner den på grusgången när vinden träffade oss likt en ladugårdsvägg. Träden böjde sig som palmer över husen och vi såg träd som överkligt föll i ultrarapid. Jag kastade mig i bilen och backade undan från ett par stortallar som såg ut att vilja knäckas!

Så, lika plötsligt som stormbyn kom var den borta och det var spökligt vindstilla igen! Inga hus skadades men en stor tall spärrade vägen så man inte kunde ta sig ut från vår husgrupp. Det föll ett tiotal träd i området. Att det inte föll fler träd berodde nog på att stormbyn inte var mycket bredare än kanske ett hundratal meter.

Vad gör man när en stor tall ligger tvärs över vägen?

Jo man ringer Stig Pettersson, - och en halvtimme senare kan man lugnt ta sig ut med bilen igen, och trädet är prydligt uppkapat i tremeters bitar klara för leverans!

Tack Stig! Nu och som så många gånger tidigare sträcker du ut en hjälpsam hand till oss Kringelfjordsbor när vi behövt hjälp.

Vår nybildade Skid- & Friluftsförening har mycket trevligt att berätta:

Planeringsarbetet i skidspåren Som de flesta redan vet har det jobbats extra hårt med skidspåren denna sommar.

Delvis ny spårsträckning har rekats, träd har fällts, sly har röjts, stenar grävts bort, marken planats ut både med handkraft och maskinellt, och där det behövts har fyllnadsmassor körts ut, många mil har gått. Ett jättejobb har utförts helt på ideell basis.

Ett gigantiskt arbete som jag tror bara de som gjort det mesta jobbet, Göran Edlund och bröderna Pettersson själva förstår!

Jag själv, som var med och jobbade med det praktiska ett par dagar, fick tillsammans med arbetsgruppen på

arbetsdagen vid årsmöteshelgen se en del av underverken i skogen.

Ett pistmaskinsgarage är också på plats vid vattenverket.

Här räckte inte den planerade arbetsdagen till. Här jobbades det i flera dagar under ledning av "byggmästarna" Jan Hellström och Kennet Stefansson. Och så var vi några stycken som hjälpte till efter bästa förmåga. (Pelle Nyberg var väl flitigast, jobbade med hela sex dagar!) Vi får inte glömma Kennets fru Christina som ställde upp och skötte den "konstnärliga" delen med pensel i hand.

Vår nyinköpta pist/spårmaskin kan göra två skidspår samtidigt (vid behov) och preparera en bredd på hela 240 cm på en gång. Med hydraulik bestämmer man inifrån om man skall göra ett eller två spår. Bra strålkastare och kupévärme gör att man kan spåra även om det är 25 grader kallt, och dessutom på natten.

Göran Edlund har under hösten med både verktyg och penslar i händerna servat och åtgärdat en del brister på maskinen.

När spårar vi?

Vid 2 dm snö packas spåren. Vid 3 dm spåras 3 km, 5 km och delar av 10 km. Vid 40 dm räknar vi att kunna köra hela milspåret.

Vi siktar på att försöka hålla skidspårstandarden "nästan" i klass med skidanläggningarnas.

Spårcentralen Spårcentralen skall uppdateras och fräschas upp under sommaren 2015.

"Raststuga"

I oktober tog jag upp en av mina jättetältkåtor. Kåtan är tänkt som "raststuga" och är placerad på brasudden. Tältkåtan är på plats och inredd med furubänkar och bord för 40 pers,

(Bänkarna är klädda med tjocka halvverade liggunderlag), lyktor för värme, eldstad utrustad så man både grillar korv och koka kaffe samtidigt. Vedlår och brandfilt finns också på plats i kåtan. Ved får man hålla med själv tills vidare.

För att detta skall fungera så måste de enkla, men viktiga ordningsföreskrifterna följas. Information om detta finns vid kåtan.

Jag vill passa på att tacka Christer Sjöling och Tobbe Stridh för hjälpen med att sätta upp kåtan!

Utegymsredskap

Anders Hermansson (HAGS AB) som har stuga i Kringelfjorden har "dragit sitt strå till stacken" och skänkt utegymsredskap till föreningen. Så nu till våren kommer de tre första redskapen i vårt planerade utegym att vara på plats vid Brasudden.

Vill du köpa renskinn?

Jag tog upp trettio oberedda renskinn tänkta att användas i kåtan vid storhelger, men med tanke på allergirisken så bör vi nog inte använda dessa i kåtan. Jag säljer dessa begagnade renskinn till förmån för föreningen à 100:-/st. Perfekt i skoterkälken eller snödrivan. Du som är intresserad kan kontakta Göran Edlund: 070-595 09 14

Summan av kardemumman

Jag tycker man kan summera detta med Churchills berömda ord när han i underhuset den 20 augusti 1940 hyllade flygarna som deltog i slaget om England: "Aldrig har så många haft så få att tacka för så mycket".

Men de ganska få som jobbar för Skid- & Friluftsföreningen kommer att bli allt fler med tiden, det är jag övertygad om.

Du är väl medlem?

Om inte så gå in på hemsidan och anmäl dig.

Det är roligt (och viktigt för oss alla) att Du är med och stöder utvecklingen av de vackrast belägna fritidsbyarna i landet, - till den absolut bästa!

Skid- & Friluftsföreningen är så mycket mer än bara skidspår!

Du som redan är medlem

Skicka gärna din E-postadress till mig så kan jag hålla dig informerad när det händer något speciellt.

Trevlig vinter i backar och spår!

Hans

Besök gärna vår hemsida för fortlöpande information
www.kringelfjordens-stugby.se

elkedjan®

PJÄLLVÄSTEN

I våra varuhus hittar Du allt från grund till skorsten!

ALLTID BRA ERBJUDANDEN!

BYGGMATERIAL • FÄRG
KAMIN • KÖK • BADRUM
FÖNSTER • DÖRRAR • KYL
SPIS • DISK • TVÄTT • TORK
FRYS • VÄRMEPUMP

ALLT FÖR KÖKET
OCH TVÄTTSTUGAN

Vi hjälper dig hitta rätt produkter som ger dig rent hus, rena kläder och ett trivsamt hem!

FÄRG FRÅN NORDSJÖ!

Idre BYGG & JÄRN

TEL 010-471 96 00 • ÖPPET Måndag-fredag kl 7-17, Lördag kl 9.30-13

När du handlar hos oss får du alltid låna släpvagn gratis.

ABRIS SJÖ & SNÖ — butik och service — torget SÄRNA

Husqvarna

YAMAHA

Nytt & begagnat...

Let it snow!

**Snöskoter, fyrhjulingar,
släpvagnar, båtar, båtmotorer,
motorcykel, motocross, moped,
trädgårdsmaskiner, tillbehör samt
service och reparationer**

Vi har stort utbud av FXR hjälmar och kläder.

Kom in och se...

2015 års modeller

ÖPPET TIDER

Mån-Fre 8-17

Samt lördagar från dec. 9-13

YAMAHA

Husqvarna
SNÖSLUNGOR
från Yamaha & Husqvarna

Spara ryggen till skid- och skoteråkningen.

Vi har maskinen du behöver.

ABRIS SJÖ & SNÖ

Since 1981

MORA 0250-59 35 00 LEKSAND 0247-346 32 SÄRNA 0253-100 10